

Univerzita Karlova
Právnická fakulta
Katedra obchodního práva

Statutární orgány v jednotlivých obchodních společnostech

Vedoucí diplomové práce: Doc. JUDr. Stanislav Plíva, CSc.

Petr Babka
Dobrovského 841
53501 Přebuz

„Prohlašuji, že jsem tuto diplomovou práci zpracoval samostatně a že jsem vyznačil prameny, z nichž jsem pro svou práci čerpal způsobem ve vědecké práci obvyklým“.

Michal Dž.

Obsah

Obsah.....	1
Seznam použitých zkratk.....	3
Úvod.....	4
1. Statutární orgány	7
1.1. Podmínky pro výkon funkce statutárního orgánu nebo jeho člena	8
1.2. Vznik, zápis a zánik funkce statutárního orgánu nebo jeho člena.....	11
1.3. Způsoby jednání a možnosti omezení statutárního orgánu	14
1.4. Vztah mezi obchodní společností a statutárním orgánem nebo jeho členem	17
1.5. Jednání jménem společnosti před jejím vznikem	18
1.6. Jednání obchodních společností v likvidaci a při úpadku	20
1.6.1 Jednání obchodní společnosti v likvidaci.....	20
1.6.2 Jednání obchodní společnosti v úpadku	21
2. Statutární orgány obchodních společností.....	24
2.1. Veřejná obchodní společnost.....	24
2.1.1 Statutární orgán veřejné obchodní společnosti obecně.....	24
2.1.2 Vztah mezi statutárním orgánem a společností	26
2.1.3 Vznik a zánik funkce.....	27
2.1.4 Působnost statutárního orgánu.....	30
2.2. Komanditní společnost.....	33
2.2.1 Statutární orgán komanditní společnosti obecně	33
2.2.2 Vztah mezi statutárním orgánem a společností	34
2.2.3 Vznik a zánik funkce.....	35
2.2.4 Působnost statutárního orgánu.....	36
2.3. Společnost s ručením omezeným	37
2.3.1 Statutární orgán společnosti s ručením omezeným obecně	37
2.3.2 Vztah mezi statutárním orgánem a společností	40
2.3.3 Vznik a zánik funkce.....	47
2.3.4 Působnost statutárního orgánu.....	50
2.4. Akciová společnost.....	51

2.4.1	Akciová společnost a statutární orgán akciové společnosti obecně	51
2.4.2	Vztah mezi členy představenstva a společností.....	53
2.4.3	Vznik a zánik funkce člena představenstva.....	54
2.4.4	Působnost představenstva	56
2.5.	Evropské hospodářské zájmové sdružení	58
2.6.	Evropská společnost	61
Závěr.....		64
Seznam použité literatury.....		66

Seznam použitých zkratk

OZ	- zákon č. 40/1964 Sb., Občanský zákoník
ObchZ	- zákon č. 513/1991 Sb., Obchodní zákoník
ŽZ	- zákon č. 455/1991 Sb., o živnostenském podnikání
OSŘ	- zákon č. 99/1963 Sb., Občanský soudní řád
zákon o EHS	- zákon č. /1963 Sb., 360/2004 Sb., o evropském hospodářském zájmovém sdružení
zákon o ES	- zákon č. 627/2004 Sb., o Evropské společnosti
Listina	- usnesení č. 2/1993 Sb., o vyhlášení LISTINY ZÁKLADNÍCH PRÁV A SVOBOD jako součásti ústavního pořádku České republiky
TZ	- zákon č. 140/1961 Sb., Trestní zákon
CA2006	- United Kingdom- Companies Act 2006
sp. zn.	- spisová značka

Úvod

Téma diplomové práce, kterou jsem si zvolil, zní „Statutární orgány v jednotlivých obchodních společnostech“. Cílem této diplomové práce je čtenáři přiblížit pojem „statutární orgán“, postavení a funkce statutárního orgánu a určení statutárních orgánů jednotlivých obchodních společností. Nedílnou součástí této práce je označení a analyzování některých diskutabilních otázek a můj názor na jejich řešení.

Práce je založena na interpretaci právních předpisů. Z hlediska rozsahu práce jimi budou především obchodní zákoník a občanský zákoník, subsidiárně použitelný pro úpravu statutárních orgánů, ale také předpisy upravující nadnárodní formy obchodních společností. Součástí práce je i přiblížení názorů uvedených v odborné literatuře zabývající se statutárními orgány obchodních společností.

Pro porozumění předkládané materii je zásadním předpokladem pochopení jednání právních subjektů. Obchodní společnosti jsou nadány právní subjektivitou, jsou subjekty práva, a jako jiné subjekty potřebují pro své fungování vyjadřovat svou vůli navenek, tedy jednat. Právní subjekty jednají vůči třetím osobám obecně dvěma způsoby. Těmito způsoby jsou jednání přímé nebo jednání nepřímé. O jednání přímé se jedná v případech, kdy subjekt, který obsah vůle vytvořil, jej projevil a tento subjekt také projev zavazuje, zatímco v případech nepřímého jednání svou vůli subjekt projevuje za pomoci jiného subjektu, tedy v zastoupení. O přímé jednání se jedná, pokud fyzická osoba jedná osobně a právnická osoba činí právní úkony statutárními orgány nebo prostřednictvím likvidátora v rozsahu, v jakém na něho přešla působnost statutárního orgánu. V ostatních případech se, dle mého názoru, jedná o jednání v zastoupení. Zastoupení lze dle právní teorie členit na zastoupení přímé a zastoupení nepřímé. O zastoupení nepřímé, tedy suo nomine, se jedná, pokud subjekt jednající v zastoupení za jiný subjekt projevuje vlastní vůli, jedná vlastním jménem ale na cizí účet. V případě přímého zastoupení, tedy alieno nomine, zástupce projevuje vlastní vůli cizím jménem a na cizí účet. Jedná-li tak zástupce jménem zastoupeného a na jeho účet, vznikají práva a povinnosti přímo zastoupenému, tedy nikoliv zástupci, přičemž mezi zástupcem a třetí osobou žádná práva a povinnosti nevznikají. Typickou smluvní formou přímého zastoupení je v oblasti občanského práva smlouva příkazní (§ 724 a násl. OZ) a v právu obchodním smlouva mandátní (§ 566 a násl. ObchZ). Zatímco

v případě nepřímého zastoupení práva a povinnosti z právních úkonů nepřímého zástupce vznikají zástupci a on je poté povinen dalším právním úkonem tato práva a tyto povinnosti převést na toho, na jehož účet právní úkony činil. V těchto případech tedy mezi zastoupeným a třetí osobou žádná práva a žádné povinnosti nevznikají. Smluvní formou nepřímého zastoupení je v oblasti obchodního práva smlouva komisionářská (§ 577 ObchZ), v oblasti občanského práva smlouva o obstarání prodeje věci (§ 737 a násl. OZ), kdy obstaravatel jako prodávající přímo uzavírá kupní smlouvu s kupujícím svým jménem, a to na účet vlastníka věci.

Zastoupení lze dělit na zastoupení vznikající ze zákona a zastoupení smluvní. Do zastoupení smluvního řadíme zejména zastoupení na základě dohody o plné moci, udělení prokury, smlouvu o obchodním zastoupení, smlouvy komisionářské a smlouvy mandátní. Někdy bývá mezi případy řazeno i jednání insolvenčního správce, to je však sporné. Mezi zastoupení vznikající ze zákona je zařazováno zastoupení ze zákona bez dalšího, zákonné zastoupení určené orgánem moci veřejné a většinou odborné veřejnosti¹ také zákonné zastoupení vedoucím organizační složky a osobou pověřenou určitou činností.

Jednání právnických osob v praxi často projevuje nedostatky ve znalosti právní terminologie jednajících osob. Statutární orgány se často při jednání označují za statutární zástupce, případně ustanovení smlouvy stanoví, že za společnost jedná její jednatel. Tato terminologie nesprávně navozuje dojem, že právnická osoba v případě jednání statutárním orgánem jedná nepřímo. Statutární orgán však není zástupcem, ale jedná se o součást právnické osoby. Rozdílné přístupy mezi přímým jednáním a jednáním v zastoupení závažně ovlivňují rozsah, v jakém jednání těchto osob zavazuje právnické osoby a následky případného překročení oprávnění jednat jménem právnických osob. Je proto vhodné aby si právní subjekty tuto terminologii vžily a v právních vztazích používali označení statutární orgán.

---

¹ Například: Dědič J. in *Dědič, J. a kol., Obchodní zákoník: komentář, Díl I., Polygon, Praha 2002, str. 99*; Eliáš K. in *Eliáš, K. – Dvořák, T. a kol., Obchodní zákoník, Linde, Praha 2006, str. 80*; Pelikánová I. in *Pelikánová, I., Komentář k obchodnímu zákoníku. Díl 1, ASPI, Praha 2004, str. 168*; Plíva S. in *Štengllová, I. – Plíva, S. – Tamsa, M. a kol., Obchodní zákoník: komentář, C. H. Beck, Praha 2006, str. 36*

Zákonná úprava jednání je obsažena zejména v občanském zákoníku a obchodním zákoníku, a je proto důležité mít na paměti, že úprava v obchodním zákoníku je úpravou speciální, neúplnou, vůči které má úprava v občanském zákoníku subsidiární povahu. Jedná se předpis obecné povahy, zejména v oblasti zastoupení. Důležité je zdůraznit, že bez ohledu na to, zda jednání obchodní společnosti podléhá režimu občanského zákoníku nebo obchodního zákoníku, bude se jednat o úpravu obchodněprávní.

Před začátkem vlastního textu mé diplomové práce, bych rád poděkoval vedoucímu diplomové práce, panu Doc. JUDr. Stanislavu Plívovi, CSc. za podnětné připomínky, čas věnovaný konzultacím této diplomové práce a velmi vstřícný přístup.

1. Statutární orgány

Právnícké osoby, subjekty právních vztahů, nemohou, z povahy věci jakožto osoby uměle vytvořené, činit právní úkony je zavazující osobně. To je příčinou české zákonné fikce určující, že o přímé jednání právnícké osoby se jedná v případech jednání prostřednictvím statutárních orgánů této právnícké osoby. Tyto statutární orgány jsou zákonem oprávněny k jednání jménem společnosti ve všech věcech². To činí ze statutárního orgánu zřejmě nejdůležitější orgán společnosti.

Tento přístup však není společný pro všechny právní řády. Některé dokonce přímé jednání právnícké osoby, tedy ani statutární orgány, neznají a společnost může vůči třetím osobám jednat jen prostřednictvím jiných osob, tedy v zastoupení. Klasickými příklady, daného přístupu jsou, dle mého průzkumu, například právní řády ve Velké Británii³, Norsku⁴ nebo Švédsku⁵.

Základní principy přímého jednání právníckých osob jsou v české právní úpravě zmíněny zejména v §20 odst. 1 OZ a §13 ObchZ, dále v ustanoveních upravujících jednotlivé typy obchodních společností v druhé části ObchZ a ustanovení zvláštních zákonů. Ze zvláštních zákonů zmíním například zákon o státním podniku, zákony týkající se nadnárodních druhů obchodních společností, tedy ustanovení zákona o EHS a zákona o ES a jiné.

Zákon určuje, v příslušném ustanovení obchodního zákoníku, jaký orgán je orgánem statutárním. V mezích stanovených zákonem je smlouvou o zřízení právnícké osoby, zakládací listinou, rozhodnutím oprávněného orgánu společnosti nebo není-li upraveno výslovně, pomocí zákonné dispozitivní úpravy stanoveno, které konkrétní osoby (osoba) jsou pověřeny tímto neomezeným generálním jednatelským oprávněním. Generálním označujeme toto jednatelské oprávnění, protože statutární orgány jsou oprávněny činit právní úkony jménem společnosti ve všech věcech, tedy i ve věcech, které nejsou předmětem podnikání dané právnícké osoby. Neomezenost jednatelského oprávnění statutárního orgánu je zajištěna neúčinností omezení

² Srovnej § 20 odst. 1 OZ

³ Například anglický právní řád- srovnej CA2006

⁴ Srovnej: *Den norske Revisorforening*, Norwegian Company Legislation, Den norske Revisorforening, Oslo 2005, str. 81, section 6-33, a str. 159, section 6-33

⁵ Srovnej: *TransLegal*, The Swedish Companies Act 2005, Norstedts Juridik AB, Stockholm 2006, str. 83, section 42

jednatelského oprávnění vyplývajícího ze stanov, společenské smlouvy, jiného dokumentu či rozhodnutí orgánu společnosti vůči třetím osobám, a to i pokud byla tato omezení zveřejněna anebo osobě, vůči které bylo jednáno, v době jednání známa. Z hlediska následků omezení je však důležité odlišit případy omezení jednatelského oprávnění statutárního orgánu stanovené zákonem⁶. Zde se neúčinnost omezení neuplatní, jedná se, dle mého názoru, o aplikaci právní zásady „neznalost zákona neomlouvá“.

Velmi podobnou pozici, pokud se jedná o možnost omezení, upravuje i ustanovení §14 ObchZ, určující pozici prokuristy. I zde je stanovena, vedle případů omezení ze zákona⁷, nemožnost dalšího omezení prokury vůči třetím osobám. V případě prokury se však jedná o nepřímé jednání právnické osoby, tedy o zastoupení zapisované do Obchodního rejstříku.

1.1. Podmínky pro výkon funkce statutárního orgánu nebo jeho člena

Podmínky pro výkon funkce statutárního orgánu nebo jeho člena, v případě kolektivního statutárního orgánu, jsou stanoveny ustanoveními samotného obchodního zákoníku, ale také ustanoveními zvláštních předpisů, na něž obchodní zákoník odkazuje. Předpisy upravují podmínky pro výkon funkce metodou pozitivně stanovených předpokladů a souběžně stanovením negativních podmínek pro výkon funkce, tedy překážek výkonu funkce. V obchodním zákoníku jsou podmínky stanoveny v části první a v části druhé. V první části obchodního zákoníku jsou předpoklady stanoveny v části týkající se obchodního rejstříku, jmenovitě v § 38l. V části druhé obchodního zákoníku jsou podmínky pro výkon stanoveny především v částech týkajících se jednotlivých obchodních společností. Zde je jednou z podmínek splnění předpokladů pro provozování živnosti. Zvláštním zákonem, na jehož znění obchodní zákoník v souvislosti se statutárními orgány ve svých ustanoveních odkazuje, je zákon č. 455/1991 Sb. o živnostenském podnikání. Ten upravuje všeobecné podmínky pro provozování živnosti v § 6 a překážky provozování živnosti v § 8.

---

⁶ O zákonné omezení jednatelského oprávnění statutárního orgánu se jedná například v situacích kdy je společnost v likvidaci nebo v úpadku.

⁷ Srovnej § 14 odst. 2 ObchZ

Povaha osoby, zda se jedná o osobu fyzickou neb právnickou, je v některých případech velmi podstatná. Obecně lze říci, že zatímco v osobních společnostech mohou funkci statutárního orgánu nebo jeho člena vykonávat i právnické osoby, v kapitálových společnostech mohou dle převažujícího názoru⁸ vykonávat funkci statutárního orgánu, až na výjimečné případy, o kterých bude zmínka později, pouze fyzické osoby.

Na základě interpretace příslušných ustanovení⁹ lze za základní podmínky výkonu funkce statutárního orgánu, dle současné úpravy, považovat u fyzických osob dosažení věkové hranice 18-ti let, plnou způsobilost k právním úkonům, bezúhonnost a současnou nepřítomnost překážek pro provozování živnosti a nepřítomnost překážek stát se statutárním orgánem¹⁰. Bezúhonnost je splněna, pokud osoba nebyla pravomocně odsouzena pro některý z trestných činů stanovených v zákoně, tedy úmyslně spáchaný trestný čin, za který byl uložen nepodmíněný trest odnětí svobody o trvání nejméně jednoho roku nebo úmyslný trestný čin, jehož skutková podstata souvisí s podnikáním, kde již není stanovena minimální výše trestu. Posledním případem, kdy trestný čin způsobí, že na osobu se nebude hledět jako na bezúhonnou, je v případech, kdy byla pravomocně odsouzena pro trestný čin, jehož skutková podstata souvisí s podnikáním a kde byla prokázána pouze nedbalost, pokud se na pachatele nehledí jako by nebyl odsouzen. Na rozdíl od předchozí úpravy již není nutné prokazovat „bezdlužnost“, tedy skutečnost, že osoba nemá nedoplatky na platbách daní, platbách pojistného na sociální zabezpečení a příspěvku na státní politiku zaměstnanosti a nedoplatky na pojistném na veřejném zdravotním pojištění. Tyto požadavky byly postupně začleňovány do právního řádu od roku 1999¹¹ a k jejich odstranění došlo na sklonku roku 2007¹². Toto omezení podmínek pro provozování živnosti orgánů pokládám, obdobně jako předkladatel novely (Ministerstvo financí)¹³, za nezbytné.

Překážkou pro výkon živnosti je prohlášení konkurzu na majetek fyzické nebo právnické osoby. Tato překážka provozování živnosti trvá po dobu tří let od právní moci rozhodnutí o zrušení konkurzu po splnění rozvrhového usnesení nebo pro

⁸ Viz. názor v částech 2.3.1 a 2.4.1 této diplomové práce

⁹ Ustanovení ObchZ upravující statutární orgány u jednotlivých druhů obchodních společností a ustanovení ŽZ na něž tato ustanovení odkazují.

¹⁰ Srovnej § 381 ObchZ

¹¹ Srovnej zákon č. 356/1999 Sb. kterým se mění zákon č. 455/1991 Sb., o živnostenském podnikání (živnostenský zákon), ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony, bod 12

¹² Srovnej zákon č. 270/2007 Sb. kterým se mění zákon č. 337/1992 Sb., o správě daní a poplatků, ve znění pozdějších předpisů, a další související zákony, čl. III bod 1

¹³ Důvodová zpráva k návrhu zákona, kterým se mění zákon o správě daní a poplatků, zdroj ASPI

nedostatečnost majetku dlužníka. Překážka provozování živnosti odpadá, v případě zrušení konkurzu z jiného důvodu, dnem právní moci zrušení konkurzu. Tato překážka provozování živnosti může odpadnout na základě prominutí místně příslušného živnostenského úřadu, po splnění dalších předpokladů.

Dalším negativním předpokladem výkonu funkce statutárního orgánu nebo jeho člena je existence překážky pro výkon funkce statutárního orgánu stanovené § 381 obchodního zákoníku. Překážkou je zde výkon funkce statutárního orgánu nebo některé ze srovnatelných funkcí v právnické osobě po dobu alespoň jednoho roku před tím, než na její majetek byl prohlášen konkurz nebo vznikla povinnost této právnické osoby podat návrh na prohlášení konkurzu na vlastní majetek. Překážka pro výkon funkce trvá po dobu tří let od právní moci rozhodnutí o zrušení konkurzu po splnění rozvrhového usnesení nebo pro nedostatečnost majetku dlužníka na úhradu nákladů konkurzu nebo od usnesení o zamítnutí návrhu na prohlášení konkurzu pro nedostatek majetku. Zákon stanoví, že k překážce výkonu funkce se po splnění předpokladů nepřihlíží. Jedná se o případy, kdy dojde ke zrušení konkurzu jinak, než rozhodnutími a usnesením stanoveným výše. Dále se jedná o případy, kdy se jedná o likvidátora, za splnění dalších stanovených podmínek, nebo pokud se jedná o osoby zvolené do funkce po prohlášení konkurzu na majetek obchodní právnické osoby, ale také se jedná o případ, kdy se osoba domůže určení, že funkci vykonávala s péčí řádného hospodáře v řízení podle zvláštních předpisů. Překážka, která vznikla před jmenováním statutárního orgánu nebo jmenování jeho člena odpadá při kumulativním splnění dvou podmínek. Osoba musí být ustanovena do funkce dvoutřetinovou většinou hlasů společníků přítomných na valné hromadě nebo pomocí dvou třetin členů dozorčí rady a současně musí příslušný orgán při volbě nebo jmenování o existenci takové překážky vědět. Pokud neslučitelnost nastane později, příslušný orgán, jakmile se o neslučitelnosti dozví, volbu nebo jmenování potvrdí nebo osobu z funkce odvolá, při uplatnění stejných pravidel hlasování jako v předešlém případě. Pro možnost potvrzení jmenování nebo volby je stanovena objektivní lhůta 3 měsíců ode dne, kdy neslučitelnost nastala, při jejímž nedodržení výkon funkce ze zákona zaniká posledním dnem této lhůty.

Dalším velice podstatným rozšířením předpokladů pro výkon funkce statutárního orgánu nebo jeho člena je vymezení okruhu osob, z hlediska vztahu k obchodní společnosti, z kterých je možné statutární orgán nebo jeho člena ustanovit. Zřejmý rozdíl je mezi osobními a kapitálovými společnostmi. U osobních společnost

jím může být pouze její společník ručící celým svým majetkem, u komanditní společnosti tedy pouze komplementář. U kapitálových společností jím mohou být jakékoli osoby splňující předešlé požadavky.

Mezi negativní podmínky pro výkon funkce statutárního orgánu nebo jeho člena, je třeba začlenit také případy neslučitelnosti funkcí, explicitní i implicitní. Explicitně je kolize řešena neslučitelností u dozorčí rady. Implicitní neslučitelnost nastává z povahy věci mezi funkcí prokuristy a funkcí statutárního orgánu nebo jeho člena. Logicky není souběh těchto funkcí možný vzhledem k překrývajícím se věcnému rozsahu. Opačný výklad by vedl k nejistotě, zda právnická osoba učinila úkon přímo vlastním orgánem nebo v zastoupení a zda příslušná fyzická osoba nepřekročila, v daném případě, své oprávnění svým jednáním zavazovat právnickou osobu.

1.2. Vznik, zápis a zánik funkce statutárního orgánu nebo jeho člena

První statutární orgán u společnosti vzniká současně se vznikem společnosti, tedy zápisem do obchodního rejstříku. V tomto případě má zápis konstitutivní účinky. V případech následné změny statuárních orgánů má zápis pouze deklaratorní účinky. Účinky zapisovaných skutečností, tedy ustanovení nového orgánu nebo jeho člena a také zánik funkce statutárního orgánu nebo jeho člena nastávají nezávisle na zápisu do obchodního rejstříku. Funkce vzniká v době jmenování, zvolení, účinnosti změny společenské smlouvy nebo jiného ustanovení. Za podstatnou lze považovat účast osoby zapisované jako statutární orgán nebo jeho člena do obchodního rejstříku na rejstříkovém řízení, a to jako kontrast se situací před rokem 2000. Přes deklaratorní povahu zápisu změny v osobách, které jsou statutárními orgány nebo jeho členy, je zápis do obchodního rejstříku významnou právní skutečností. Obchodní rejstřík je veřejný seznam obsahující zákonem stanovené údaje o podnikatelích. Statutární orgán je jedním z těchto povinně zapisovaných údajů do obchodního rejstříku, u kterého se zapisují jméno a bydliště, v případech, kdy je statutárním orgánem fyzická osoba, anebo firma a sídlo právnické osoby statutárního orgánu nebo jeho člena. Dalšími údaji uvedenými v obchodním rejstříku ohledně statutárních orgánů jsou způsob jednání statutárního orgánu, den vzniku a zániku funkce a je li statutárním orgánem právnická osoba, uvedou se také jméno a bydliště osob, které jsou jejím statuárním orgánem. Z díkce ObchZ¹⁴ jasně vyplývá, že do obchodního rejstříku se zapisuje jako statutární

---

¹⁴ Srovnej: § 35 písm. f) ObchZ

orgán sama právnická osoba a nikoli přímo její statutární orgán, což bylo četnou praxí rejstříkových soudů. Dále se přímo do obchodního rejstříku uvedou osoby, které jsou statutárními orgány těchto právnických osob vykonávajících funkci statutárního orgánu nebo jeho člena. Tento přístup není jediným možným. V některých právních řádech, například v Německu, je ponecháno na osobě, která se chce dozvědět kdo je oprávněn k výkonu funkce statutárního orgánu, aby provedl lustraci obchodního rejstříku pomocí více hierarchicky řazených výpisů. České pojetí však považují za uživatelsky přívětivější a přehlednější, což vyváží zvýšené nároky na správu.

Význam zápisu statutárního orgánu nebo jeho člena spočívá, mimo jiné, v nemožnosti kohokoli dovolávat se vůči třetím osobám porušení právního předpisu, společenské smlouvy nebo stanov při volbě nebo jmenování těchto od okamžiku zveřejnění zápisu, dokud osoba neprokáže, že třetí osoby o porušení věděly. Na druhou stranu, pokud rejstříkový soud zamítne návrh na povolení zápisu statutárních osob nebo jejich členů, je jejich volba nebo jmenování považováno za neplatné ex tunc. Tento úkon nemá vliv na práva třetích osob nabytá v dobré víře a opět není možné namítat neplatnost ustanovení do funkce vůči třetím osobám do zveřejnění zamítavého rozhodnutí rejstříkovým soudem, dokud není prokázáno vědomí těchto osob o neplatnosti volby. Následný postup pro případ zápisu osoby ustavené v rozporu s normami, podáním žaloby na vyslovení neplatnosti usnesení valné hromady, je upraven v § 131, § 183 a § 242 ObchZ.

Jak již bylo řečeno výše, i zápis zániku funkce statutárního orgánu nebo jeho člena má pouze deklaratorní účinky. Funkce zaniká mnoha způsoby, které jsou explicitně upravené i implicitně dovozené na základě podmínek pro osoby zastávající funkci. Explicitně upravené způsoby zániku funkce je nutné hledat v části druhé jak v obecných ustanoveních, tak v ustanoveních upravujících jednotlivé typy obchodních společností.

Jediným důvodem zániku funkce upraveným obecnými ustanoveními je odstoupení upravené v § 66. Možnost odstoupení je projevem principu dobrovolnosti výkonu funkce statutárního orgánu nebo jeho člena. V souladu s tímto principem nemůže být nikdo nucen k výkonu funkce, ale na druhou stranu v zájmu fungování obchodních společností je třeba zajistit určitou stabilitu a předvídatelnost organizace

společnosti¹⁵. Tyto požadavky jsou splněny stanovením zásadní vypověditelnosti funkce, omezené pouze příslušným časovým obdobím, které uplyne od oznámení odstoupení do zániku funkce. Jedná se tedy o jednostranný právní úkon odstupujícího funkcionáře, bez ohledu na vůli protistrany. Jak vyplývá z předchozí věty, odstoupení je orgánu společnosti jen oznámeno. Statutární orgán nebo jeho člen oznamuje odstoupení orgánu, jehož je členem nebo orgánu, který jej zvolil. Z povahy věci vyplývá, že možnost odstoupit z funkce ohlášením orgánu, jehož je funkcionář členem, je platná pouze u kolektivních statutárních orgánů. Funkce statutárního orgánu nebo jeho člena končí dnem, kdy bylo odstoupení projednáno, případně mělo být projednáno orgánem, který tuto osobu do funkce jmenoval nebo zvolil, pokud není využito subsidiární možnosti přenést společenskou smlouvou tuto pravomoc na orgán, jehož je funkcionář členem. Tato možnost je opět omezena pouze na společnosti, kde je ustanoven kolektivní statutární orgán. Pro příslušný orgán je stanovena zákonná povinnost projednat odstoupení na nejbližším zasedání následujícím poté, co se o odstoupení dozvěděl. Pokud statutární orgán nebo jeho člen oznámí své odstoupení na zasedání orgánu příslušného k jeho projednání, zaniká tato funkce, pokud není stanoven příslušným orgánem na žádost odstupující osoby jiný termín, uplynutím dvou měsíců od oznámení. *divný?*

Funkce statutárního orgánu nebo jeho člena zaniká také odvoláním. Odvolání je jednostranný právní úkon obchodní společnosti, kterým dochází k zániku funkce. Odvolání je možné použít i jako sankční prostředek proti osobě vykonávající funkci statutárního orgánu nebo jeho člena. Odvolání může být učiněno například, pokud statutární orgán nebo jeho člen porušuje právní povinnosti anebo pokud u osoby nastane překážka pro výkon funkce po jejím ustavení. Možnost odvolání není možné vyloučit ustanovením v zakladatelském dokumentu nebo stanovách. Rozhodnutí o odvolání je prostředek, o kterém rozhoduje orgán, který osobu do funkce jmenoval nebo zvolil. *nebo dle
mdu?*

Uplynutí lhůty může být rovněž důvodem zániku funkce. U některých druhů společností je výslovně stanoveno, že funkce zaniká uplynutím časového období, na které byla osoba do funkce ustanovena na základě zakladatelského dokumentu nebo stanov. V těchto případech funkce zaniká uplynutím stanoveného časového období, s výjimkou případů kdy není ustanoven nový statutární orgán nebo jeho člen a výkon

¹⁵ Srovnej: Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR 29 Odo 181/2003, ASPI

funkce zde končí nejpozději uplynutím tří měsíců od konce funkčního období. Osobně považují za vhodné rozšířit aplikaci možnosti omezit časově funkční období statutárního orgánů nebo jeho člena i na případy, kde to zákon výslovně nezmiňuje. Funkce může zaniknout marným uplynutím lhůty stanovené přímo ze zákona. Příkladem by mohlo být ustanovení § 381 odst. 6 ObchZ, kterým je stanoven zánik funkce pro případy, kdy příslušný orgán nevyřeší situaci nastalou vznikem překážky výkonu funkce do tří měsíců od nastání této překážky. Funkce pak ex lege zaniká posledním dnem lhůty.

Další způsoby zániku funkce jsou smrt a omezení nebo zbavení způsobilosti k právním úkonům. Funkce statutárního orgánu nebo jeho člena je výkonem výsostně osobních práv a povinností a proto nedochází k sukcesi na základě práva dědického. Okamžikem smrti nebo okamžikem právní moci prohlášení osoby za mrtvou dochází k zániku funkce, pokud k tomu nedošlo již dříve jiným způsobem. Nástupcem osoby, u které tato skutečnost nastala, je osoba, která bude ustanovena do funkce příslušným orgánem a způsobem. V případě ztráty způsobilosti k právním úkonům dle příslušných ustanovení občanského práva, dochází k zániku okamžikem právní moci takového výroku soudu.

V případech statutárních orgánů právnických osob funkce rovněž zaniká zánikem právnické osoby. Zde již není pro koho tuto funkci vykonávat a čím jménem jednat.

1.3. Způsoby jednání a možnosti omezení statutárního orgánu

Je důležité rozeznávat od sebe pojmy způsob jednání statutárního orgánu a omezení statutárního orgánu¹⁶. Toto rozlišování má dalekosáhlé důsledky ve vztahu k třetím osobám. Způsob jednání se, dle § 35 písm. f ObchZ, zapisuje do obchodního rejstříku spolu s uvedením statutárního orgánu, jeho členů a dnem vzniku a zániku funkce. To, že se údaj o způsobu jednání zapisuje do obchodního rejstříku, je podmínkou pro uplatnění principů publicity. Princip formální publicity stanoví, mimo jiné, že obchodní rejstřík je veřejný seznam, který je každému přístupný a každý si z něho, tedy z údajů v něm uvedených, může pořizovat výpisy či kopie. Tento princip je

¹⁶ Srovnej: Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR 29 Odo 198/2002, Právní rozhledy, Praha 2003, č. 2, s. 91

předpokladem pro uplatnění principu materiální publicity. Ten stanoví, mimo jiné, že skutečnosti zapsané do obchodního rejstříku jsou vůči každému účinné od okamžiku jejich zveřejnění, pokud se neprokáže, že třetí osobě byly tyto údaje známé již dříve a obsah listin může být proti třetím osobám namítán od okamžiku jejich zveřejnění, popřípadě od šestnáctého dne po zveřejnění, pokud třetí osoba prokáže nemožnost vědět o údajích v nich uvedených. Při rozporu zveřejněných a zapsaných skutečností a rozporu mezi uloženými a zveřejněnými listinami se třetí osoby mohou dovolávat zveřejněných skutečností, pokud osoba, jíž se údaje týkají, neprokáže, že byly třetí osobě známy a osoby, jichž se zápisy týkají, se nemohou dovolávat proti třetím osobám zveřejněného znění. Na základě těchto principů, lze po třetích osobách požadovat znalost způsobu jednání statutárního orgánu, jehož nedodržení může způsobit neplatnost právního úkonu, na rozdíl od omezení jednatelského oprávnění statutárního orgánu, jehož nedodržení následek neplatnosti jednání, s výjimkou zákonných omezení, nemá.

Pro způsob jednání statutárního orgánu je rozhodující, zda se jedná o orgán individuální nebo kolektivní a případná mnohost statutárních orgánů. U kolektivních statutárních orgánů je nutné určit, kdo projevuje vůli (kolektivního orgánu) navenek. Při mnohosti statutárních orgánů je možné stanovit požadavek, kolik statutárních orgánů by muselo jednat společně, aby právní úkon byl pro společnost závazný. Určení způsobu jednání je stanoveno na základě ustanovení zakladatelského dokumentu nebo stanov.

Omezení statutárního orgánu na základě zakladatelského dokumentu, stanov, rozhodnutí valné hromady nebo rozhodnutí dozorčí rady v jeho generálním oprávnění jednat vůči třetím osobám je možné, ale je neúčinné vůči třetím osobám. V tomto případě se neuplatňují principy publicity. Takovéto omezení má vliv pouze na odpovědnost statutárního orgánu vůči společnosti, jejímž je orgánem. Toto je jeden z podstatných rozdílů od omezení osoby zastupující právnickou osobu. Při překročení oprávnění k zastupování není zmocnitel jednáním vázán, pokud jednání neschválí (komisivně nebo omisivně)¹⁷ nebo se nejednalo o překročení zmocnění osobou pověřenou určitou činností při provozu podniku, o kterém třetí osoba nevěděla a s ohledem ke všem okolnostem případu vědět nemohla¹⁸. V případě výkonu jednatelského oprávnění statutárním orgánem se jedná o oprávnění jednat jménem právnické osoby ve všech věcech, s výjimkou věcí zákonem vyloučených. Při jednání

---

¹⁷ Srovnej: § 33 OZ

¹⁸ Srovnej: § 15 odst. 2 ObchZ

statutárních orgánů nemůže tedy dojít, až na výjimečné případy, k překročení jednatelského oprávnění. Právnická osoba je tedy téměř vždy vázána jednáním svého statutárního orgánu.

Vůle kolektivního statutárního orgánu se tvoří, neurčuje-li zákon, stanovy nebo společenská smlouva jinak, v přítomnosti nadpoloviční většiny členů orgánu usnesením většiny přítomných. V případě rovnosti hlasů je určující hlas předsedajícího.

Při jednání vůči třetím osobám statutárním orgánem nebo prostřednictvím jeho člena oprávněného za společnost jednat jsou právní úkony v písemné formě podepisovány jménem společnosti jednajícím tak, že k firmě společnosti připojí svůj podpis. Jedná se o tak zvanou firemní povinnost. Neuvedení firmy u podpisu jednající osoby však nezpůsobuje neplatnost právního úkonu. Toto pravidlo bylo zavedeno novelou obchodního zákoníku od 1. 1. 2001¹⁹. Zákon se však již nezmiňuje o povinnosti při podpisu statutárním orgánem připojit k firmě a jménu také funkci. Z takového znění dovozují, že určení funkce osoby při podpisu je pouze fakultativní a zákon s neuvedením nespojuje žádné následky. Firemní povinnost a případné uvedení funkce nicméně pomáhá při určení, které písemné právní úkony činí statutární orgán jako orgán osoby a které činí sám jako fyzická osoba a proto je vřele doporučuji. Problémy by však mohly nastat v případech, kdy chybí u podpisu statutárního orgánu firma. Toto se obvykle daří odstranit použitím úvodních ustanovení smlouvy označující smluvní strany. Nebylo-li by ani toto možné, není zcela jasné, koho by daná smlouva zavazovala. Ustanovení v ObchZ²⁰ stanoví pouze, že takovýto nedostatek nezpůsobuje neplatnost právního úkonu. Existují názory²¹, s nimiž se ztotožňuji, že v těchto případech to automaticky neznamená, že je zavázána obchodní společnost. Bude tedy záležet na ochotě společnosti být tímto jednáním vázána, schválení jednání společností, popřípadě na skutkových okolnostech jednání a jejich dokazování. Pokud však nebude vázána obchodní společnost, bude jednáním vázána přímo osoba, která písemný úkon podepsala. Tato osoba platnost svého podpisu již popřít nemůže.

¹⁹ Zákon č. 370/2000 Sb.

²⁰ Srovnej: § 66 odst. 7 ObchZ

²¹ Jeřábková, L., K jednání právnických osob prostřednictvím statutárních orgánů, Daně a právo v praxi, ASPI, Praha 2003, č. 9, s. 49

1.4. Vztah mezi obchodní společností a statutárním orgánem nebo jeho členem

Vztah mezi statutárními orgány (respektive jejich členy) a společností je obchodním závazkovým vztahem osobní povahy, který se řídí přiměřeně ustanoveními o smlouvě mandátní nebo, je-li přijata, smlouvou o výkonu funkce. To, že se jedná o obchodní závazkový vztah, vyplývá z ustanovení § 261 odst. 3 písm. f ObchZ. Bude tedy vždy podřízen obchodně právnímu režimu. Osobní povaha obchodního závazkového vztahu, stanovená v § 66 odst. 2 ObchZ, však neznamená, že statutární orgán musí vykonávat všechny úkony zavazující společnost osobně. Na základě zmocnění je možné pověřit další osobu k individuálně určenému úkonu nebo skupině úkonů. V takovýchto případech se jedná o zástupce obchodní společnosti, nikoliv o zástupce statutárního orgánu. To je zcela vyloučeno. Tímto by docházelo k obcházení kogentního ustanovení v § 66 odst. 2 ObchZ. Statutární orgán by se tak mohl stát pouze formálním statutárním orgánem společnosti. Z předchozího vyplývá, že vztah mezi společností a statutárním orgánem není vztahem pracovně-právním, podléhajícím úpravě zákoníku práce, jak by se mohl někdo domnívat. Vztah statutárního orgánu nebo jeho člena však z povahy vztahu nevyklučuje další vztah, který by podléhal úpravě pracovně právní, avšak tento vztah by musel obsahovat práva a povinnosti odlišná od vztahu obchodně-právního, tedy činnosti neobsažené v generálním zmocnění statutárního orgánu²². V takových případech by bylo nutné rozlišovat případy, kdy osoba jedná na základě obchodněprávního poměru a kdy na základě pracovněprávního poměru. Toto má vliv například na omezení odpovědnosti. Odpovědnost dle pracovněprávních předpisů je limitována dle ustanovení hlavy II. zákona č. 262/2006 Sb. zákoník práce. Odpovědnost statutárního orgánu nebo jeho člena za škodu způsobenou porušením právních povinností při výkonu funkce je stanovena kogentně ustanoveními ObchZ nebo zvláštních právních předpisů a nesmí být pomocí smlouvy modifikována nebo dokonce vyloučena.

Smlouva o výkonu funkce, nazývaná bez jakékoli opory v zákoně „smlouva manažerská“, je smlouva dle § 269 odst. 2 ObchZ. Jedná se o inominátní typ smlouvy, tedy o neupravený typ smlouvy, konkretizující osobní obchodní závazkový vztah. Platnost smlouvy je podmíněna naplněním požadavku zákona. Smlouva o výkonu funkce musí mít písemnou formu a být schválena valnou hromadou nebo písemně

²² Srovnej: Sběrka soudních rozhodnutí a stanovisek NS 1-2/1995 rozhodnutí č. 13, str. 42

všemi neomezeně ručícími společníky společnosti. Smlouva dále musí obsahovat dostatečné určení závazků a nesmí odporovat dobrým mravům a poctivému obchodnímu styku.

Výkon funkce statutárního orgánu nebo jeho člena je tvořen vzájemně provázanými právy a povinnostmi. Mezi povinnosti statutárního orgánu nebo jeho člena patří zejména povinnost postupovat při zařizování záležitostí s odbornou péčí, podle pokynů společnosti prostřednictvím jejích orgánů a v souladu se zájmy společnosti. Od pokynů orgánu společnosti se může v naléhavých případech statutární orgán odchýlit, pokud není možné obdržet včas souhlas tohoto orgánu a pokud není odchýlení zapovězeno smlouvou. Povinností statutárních orgánů je také zachovávat mlčenlivost o důvěrných skutečnostech a opatrovat věci převzaté v souvislosti s funkcí s vynaložením odborné péče. Pokud budou tyto povinnosti porušeny, nastupuje odpovědnostní vztah. Mezi práva statutárního orgánu a jim odpovídající povinnosti společnosti patří zejména právo na úplatu za výkon funkce, pokud statutární orgán plní funkci s péčí řádného hospodáře, a dále právo na úhradu nutně a účelně vynaložené náklady k plnění závazku, pokud ve smlouvě není stanoveno, že jsou zahrnuty v úplatě.

Ve vztahu mezi společností a statutárním orgánem dochází k omezení jednatelského oprávnění statutárního orgánu také za účelem zamezení obohacení statutárního orgánu na úkor společnosti. Toto omezení se projevuje nemožností plnění společnosti ve prospěch statutárního orgánu nebo jeho člena pokud toto plnění nevyplývá z právního předpisu, vnitřního předpisu, smlouvy o výkonu funkce a pokud není plnění poskytováno se souhlasem valné hromady.

1.5. Jednání jménem společnosti před jejím vznikem

První statutární orgány společnosti vznikají zároveň se vznikem společnosti, tedy zápisem společnosti do obchodního rejstříku. Zájmy vznikající společnosti však často vyžadují, aby bylo jednáno jménem společnosti před jejím vznikem. Právní úprava, vědoma si této potřeby, nabízí možnost využití zákonné fikce jednání společnosti před vlastním vznikem a upravuje také institut správce vkladu vznikající společnosti. Jménem společnosti může před jejím vznikem jednat libovolná osoba mající způsobilost k právním úkonům alespoň pro daný úkon. Jednání však bude společnost zavazovat až v případě splnění zákonných podmínek upravených dále. Společnost má možnost toto jednání jejím jménem schválit do tří měsíců po své vzniku. Do doby schválení

společností je zjednání přímo vázána osoba, která jménem společnosti jednala, v případě více osob jsou zjednání vázán*í* společně a nerozdílně. Schvalování jednání před vznikem společnosti probíhá na základě seznamu jednání, předloženého zakladateli, společníkům nebo příslušnému orgánu ve lhůtě uvedené výše. Na základě fikce, uvedené v § 64 odst. 1 ObchZ, v případě chválení jednání příslušným orgánem společnosti ve stanovené lhůtě platí, že společnost byla vázána jednáním od samého počátku. Rozhodující pro platnost této fikce jsou pouze schválení příslušným orgánem a to ve stanovené lhůtě. Toto je významný rozdíl od úpravy, která platila do roku 2000, kdy před vznikem společnosti mohli jednat za společnost pouze její zakladatelé a schváleny mohly být pouze úkony související se vznikem společnosti. Toto oprávnění však neuspokojovalo požadavky reálného obchodního života. Dalšími významnými rozdíly úpravy do roku 2000 jsou například rozdílný okamžik, ke kterému přechází závazky na společnost a rozdílná metoda. U závazku do roku 2000 závazky přecházely automaticky na společnost, pokud je neodmítne ve lhůtě 3 měsíců. Závazky přešly na společnost ke dni vzniku společnosti. Nebylo tedy třeba žádného úkonu. V současné úpravě platí opačná zásada, tedy, že jednání není považováno za jednání společnosti do doby schválení příslušným orgánem a závazky tedy přechází na společnost tímto schválením s retroaktivními účinky (od doby kdy byly sjednány).

Dle současné úpravy není rozhodné, kdo dané závazky sjednal, ani zda souvisejí se vznikem společnosti. Společnost je jimi vázána, pokud jsou ve lhůtě společností schváleny. Může se tedy jednat o jednání zakladatelů i o jednání osob odlišných. Dokonce se může jednat o jednání osob, které nemají o vzniku společnosti povědomí. V takových případech by záviselo především na možnostech společnosti dozvědět se o takovém jednání, aby mohlo být ve lhůtě schváleno. S tím souvisí povinnost zakladatelů pořídit seznam jednání před zápisem společnosti, které má být schváleno. Při porušení této povinnosti odpovídají zakladatelé společně a nerozdílně věřitelům za škody vzniklé v důsledku tohoto porušení. Zakladatelé odpovídají pouze za zaviněné porušení této povinnosti, logicky není možné po zakladatelích požadovat zjištění všech jednání před vznikem společnosti kteroukoli osobou, tedy i bez vědomí zakladatelů. Za účelem zajištění právní jistoty je stanovena povinnost statutárních orgánů bez zbytečného odkladu oznámit schválení účastníkům závazkových vztahů.

Dalším způsobem jednání jménem společnosti před vznikem společnosti je jednání správce vkladů do společnosti. Správou vkladů může být pověřen, na základě

zakladatelského dokumentu, pouze zakladatel společnosti nebo banka, i přesto, že není zakladatelem společnosti. Vlastnické právo k vkladům přechází ze společníka nebo 3. osoby na společnost dnem vzniku společnosti, s výjimkou práv k nemovitostem zapsaným do katastru nemovitostí, ke kterým přechází vlastnické právo na společnost dnem zápisu práva do katastru. Na rozdíl od ostatních způsobů jednání před vznikem společnosti, je přechod práv k vkladům do společnosti automatický. Není třeba je zapisovat do seznamu jednání uvedeného výše a není ani třeba schválení příslušným orgánem nebo společníky společnosti. Správce vkladů vydá písemné prohlášení o splacení vkladů nebo jeho částí, na základě kterého je společnosti jasné, která práva nabyla. Správce vkladu odpovídá za výši vkladů uvedených v prohlášení a v případech, kdy by uvedl vyšší částku než je splacena, ručí věřitelům do výše rozdílů po dobu pěti let.

2.
1.
maly
kdy
pravo k
splacení

1.6. Jednání obchodních společností v likvidaci a při úpadku

1.6.1 Jednání obchodní společnosti v likvidaci

V případech vstupu společnosti do likvidace se mění okruh osob oprávněných jménem společnost jednat vůči třetím osobám. Okruh se rozšiřuje o osobu likvidátora. Rozsah jednatelského oprávnění likvidátora je omezen účelem likvidace, tedy smí činit pouze takové úkony, které jsou nutné pro hladký průběh likvidace. Toto oprávnění přechází na osobu likvidátora, a statutárnímu orgán společnosti zůstává pouze zbytková působnost, v rozsahu, který nepřešel na osobu likvidátora. Pravomoc přechází na likvidátora, pokud byl jmenován, okamžikem vstupu společnosti do likvidace. Později přechází pravomoc na likvidátora jeho jmenováním. Zápis vstupu společnosti do likvidace a jmenování likvidátora do obchodního rejstříku má dle současné úpravy pouze deklaratorní účinky, na rozdíl od úpravy do 1. 1. 2001²³. Dokud není likvidátor jmenován nebo pokud funkce likvidátora skončí jinak než zánikem společnosti, a není jmenován likvidátor nový, vykonává jeho funkce dočasně statutární orgán společnosti. Pravomoc jmenovat likvidátora náleží zásadně statutárnímu orgánu. Jiné osobě nebo orgánu, je-li tak stanoveno zákonem nebo stanovami, anebo soudu. Zákon takto stanoví v případě kapitálových obchodních společností, tedy společností s ručením omezeným a akciové společnosti, kde oprávnění jmenovat likvidátora přísluší valné hromadě.

²³ Do novely ObchZ zákonem č. 370/200 Sb.

Obdobně jako v akciové společnosti, jmenuje likvidátora evropské společnosti valná hromada. Jmenování likvidátora soudem nastane zejména, pokud společnost nejmenuje likvidátora výše uvedeným způsobem bez zbytečného odkladu, ale také pokud dojde ke zrušení společnosti rozhodnutím soudu.

Likvidátorem může být až na výjimky jmenována pouze fyzická osoba, která splňuje obdobné požadavky jako u osob na výkon funkce statutárního orgánu nebo jeho člena, a souhlasí se jmenováním do funkce likvidátora. Mezi výjimky, kdy funkci likvidátora nemusí zastávat fyzická osoba, řadíme případy jmenování likvidátora soudem z řad společníků společnosti, kde také nemusí být naplněna podmínka souhlasu s výkonem funkce, anebo případy jmenování likvidátora u specifických subjektů podle zvláštních zákonů (bank). V případech jmenování právnické osoby do funkce likvidátora je tato osoba povinna určit fyzickou osobu oprávněnou jménem společnosti tuto funkci vykonávat.

Funkce likvidátora končí zejména odvoláním z funkce, vzdáním se funkce, nemožností výkonu funkce anebo smrtí fyzické osoby (zánikem právnické osoby).

Vztah mezi obchodní společností a likvidátorem je vztahem obchodněprávním. Dle ustanovení obchodního zákoníku se tento vztah, vzhledem k tomu, že se jedná o orgán společnosti²⁴, řídí smlouvou o výkonu funkce, a není-li ji mezi subjekty, přiměřeně ustanoveními o smlouvě mandátní

1.6.2 Jednání obchodní společnosti v úpadku

Od 1. 1. 2008 nabyl účinnosti zákon č. 182/2006 Sb. o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), který podstatně mění možnosti řešení úpadku. Jedná se, oproti předešlé úpravě, zákonem č. 328/1991 Sb. o konkurzu a vyrovnání, o úpravu poměrně propracovanou a podrobnou. S ohledem na předmět a rozsah této práce se zmíním o způsobech jednání dlužníka v úpadku pouze okrajově.

Dle nové úpravy řešení úpadku nastávají první významné účinky tohoto stavu již okamžikem zveřejnění vyhlášky, kterou se oznamuje zahájení insolvenčního řízení v insolvenčním rejstříku, není tedy třeba rozhodnutí soudu. To je rozdíl od předešlé úpravy, kde byly následky ovlivňující významně jednání společnosti spojeny až

²⁴ Srovnej: rozhodnutí Nejvyššího soudu 29 Odo 149/2005 ze dne 14. 12. 2005, zdroj: www.nsoud.cz

s prohlášením konkurzu na majetek dlužníka. Od okamžiku zveřejnění vyhlášky je dlužník povinen zdržet se dispozic s majetkovou podstatou a peněžitými závazky vzniklými před zahájením insolvenčního řízení, kterými dlužník zkracuje možnost uspokojení věřitelů nebo zvýhodňuje některé věřitele na úkor jiných. Jedná se o zákonné omezení jednání jménem dlužníka. V případě porušení tohoto omezení nastává na základě rozhodnutí insolvenčního soudu o žalobě insolvenčního správce neúčinnost takového jednání vůči věřitelům.

Pokud soud shledá insolvenční návrh za opodstatněný, vyhlásí usnesením prohlášení úpadku. Nejpozději v usnesení o prohlášení úpadku insolvenční soud ustanovuje insolvenčního správce. Po splnění zákonných podmínek je nově možné ustanovit již před rozhodnutím o úpadku předběžného insolvenčního správce pro výkon činností stanovených v zákoně a uložených mu insolvenčním soudem, avšak ne širších než oprávnění „řádného“ insolventního správce. Statutární orgán vykonává nadále svou působnost pouze v rozsahu, ve kterém nepřešla na insolvenčního správce.

Insolvenčního správce ustavuje do funkce insolvenční soud. Rozhodnutí o konkrétní osobě, která jim bude ustavena, však náleží předsedovi soudu. Insolvenčním správcem je obvykle ustanovena osoba ze seznamu insolvenčních správců vedeného Ministerstvem spravedlnosti ČR. Do seznamu může být zapsána pouze bezúhonná fyzická osoba s plnou způsobilostí k právním úkonům, s ukončeným vysokoškolským vzděláním magisterského typu, jež složila zkoušku insolvenčního správce nebo rozdílovou zkoušku insolvenčního správce, která uhradila ministerstvu správní poplatek k zápisu do seznamu ve výši 5 000 Kč a uzavřela na svůj náklad smlouvu o pojištění odpovědnosti. Takto zapsané osoby mohou odmítnout v konkrétním případě ustanovení insolvenčním správcem jen, má-li pro to důležité důvody. Ve zvláštních případech platí, že insolvenčním správcem může být i osoba mimo seznam, pokud splňuje obecné a kvalifikační předpoklady pro zápis do seznamu a se svým ustanovením souhlasí. U všech takovýchto osob navíc nesmí nastat okolnosti vylučující insolvenčního správce, tedy nesmí nastat okolnost nastolující pochybnosti o nepodjatosti osoby insolvenčního správce s ohledem na poměr k věci nebo osobám účastníků řízení. Pro právnické osoby platí, že mohou zastávat funkci insolvenčního správce, v případech kdy se jedná o veřejnou obchodní společnost nebo zahraniční obchodní společnost nebo zahraniční sdružení, které poskytuje stejné záruky ručení společníků jako veřejná obchodní společnost, a je založena podle práva členského státu Evropské unie, členských států

Dohody o evropském hospodářském prostoru a je oprávněna vykonávat činnost insolvenčního správce. Dále musí právnická osoba neprodleně po ustanovení oznámit insolvenčnímu soudu, kdo z jejích společníků bude jménem společnosti funkci insolvenčního správce vykonávat.

Insolvenční správce je při výkonu své činnosti povinen postupovat svědomitě a s odbornou péčí, aby věřitelé byli uspokojeni v co nejvyšší míře. Nově je výslovně stanovena povinnost správce dát při správě přednost společnému zájmu před zájmy vlastními i před zájmy jiných osob. Neopomenutelnou součástí povinností insolvenčního správce je povinnost zachovávat mlčenlivost o skutečnostech, o nichž se dozvěděl při výkonu své funkce. Tato povinnost trvá i po skončení výkonu funkce. Zproštění z povinnosti mlčenlivosti je možné osobou, v jejímž zájmu ji správce má, nebo insolvenčním soudem.

Neplnění povinností stanovených insolvenčnímu správci způsobuje odpovědnost za škodu a možnost opatření jako pořádková pokuta a zproštění funkce. Odpovědnost za škodu je dle insolvenčního zákona založena na zásadě odpovědnosti za zaviněnou škodu, tedy řídící se ustanovením § 420 OZ.

Za výkon funkce náleží insolvenčnímu správci odměna a náhrada hotových výdajů. Odměna a náhrada hotových výdajů insolvenčního správce se uspokojují z majetkové podstaty, nedostačují-li tyto prostředky, ze zálohy na náklady insolvenčního řízení, popřípadě je hradí stát.

2. Statutární orgány obchodních společností

2.1. Veřejná obchodní společnost

2.1.1 Statutární orgán veřejné obchodní společnosti obecně

Veřejná obchodní společnost je jednou z forem obchodních společností taxativně vyjmenovaných v § 56 ObchZ. Dle ustanovení § 76 ObchZ je veřejná obchodní společnost společností, ve které alespoň dvě osoby podnikají pod společným jménem a které nerozdílně ručí za závazky společnosti celým svým majetkem. Firma veřejné obchodní společnosti musí obsahovat jeden z obligatorních firemních dodatků uvedených v § 77 ObchZ. Je tedy obchodní společností osobního typu, silně vázanou na osobní substrát společnosti, tedy společníky společnosti. S tím souvisí i určení statutárního orgánu ve veřejné obchodní společnosti. Veřejná obchodní společnost je právnickou osobou, tento přístup však nepanoval za první republiky²⁵. Z povahy věci je tedy zřejmé, že jako osoba uměle vytvořená nemůže jednat sama a jedinou možností je přímé jednání orgány společnosti. Statutárním orgánem, jediným obligatorním orgánem, veřejné obchodní společnosti mohou být pouze společníci obchodní společnosti a nikdo jiný. Existují však právní systémy, kde toto omezení neplatí (například francouzský²⁶). Společníky mohou být fyzické i právnické osoby. Pokud je statutárním orgánem nebo jeho členem společník právnická osoba, vykonává práva a povinnosti její statutární orgán. Statutárním orgánem nebo jeho členem však zůstává sama právnická osoba.

Dle ustanovení § 85 ObchZ, jsou na základě zákonné domněnky statutárním orgánem veřejné obchodní společnosti všichni společníci. Společenská smlouva může stanovit, že statutárním orgánem společnosti jsou pouze někteří společníci, nebo je statutárním orgánem ustanoven společník jediný. Zákon nestanoví žádné limity, kolik společníků může vykonávat funkci statutárního orgánu, je tedy nutné řídit se úvahou společníků. Pokud je statutárním orgánem pouze jediný společník jedná se o orgán monokratický. Situace je složitější v případech, kdy jsou statutárním orgánem všichni nebo jen někteří ze společníků. Současné znění ustanovení zákona, dle mého názoru,

²⁵ Srovnej: rozhodnutí Nejvyššího správního soudu sp. zn. 9820/32 ze dne 15.6.1932, ASPI

²⁶ Pelikánová, I., Úvod do srovnávacího práva obchodního, C. H. Beck, Praha 2000, str. 135

který je shodný s názorem na interpretaci ustanovení § 85 ObchZ zastávaným výraznou částí odborné veřejnosti, upravuje orgán kolektivní, kdy jednotliví společníci jsou pouze jeho členy. Svůj názor bych založil na základě jazykové interpretace ustanovení. Jednotné číslo použité u statutárního orgánu naznačuje existenci jediného orgánu. Za podpůrný prvek pro mou interpretaci ustanovení považuji i snahu zákonodárce o odstranění nejistoty ohledně povahy statutárního orgánu, provedenou novelou ObchZ zákonem č. 370/2000 Sb. Tento kolektivní statutární orgán, a tedy i sama společnost, jedná prostřednictvím všech jeho členů samostatně, pokud není ve společenské smlouvě stanoveno jinak.

hroba
mle
omoc
hl. A. O.

Jsou však i názory odlišné, například Dědič J.²⁷, který považuje společníky za statutární orgány monokratické. V případech této interpretace se jedná o mnohost statutárních orgánů, která je v rozporu s obecným právně teoretickým principem stanovícím monizmus statutárního orgánu ve společnosti. Dle mého názoru není tato interpretace v souladu s větou první ustanovení § 85 ObchZ ve znění po novele č. 370/2000 Sb.

K výkonu své funkce nepotřebuje statutární orgán nebo člen statutárního orgánu žádné zvláštní potvrzení, zmocnění, pověření a podobně. Jednatelské oprávnění lze prokázat díky tomu, že statutární orgán společnosti je jedním z údajů obligatorně zapisovaných do obchodního rejstříku, aktuálním výpisem z obchodního rejstříku. Zápis statutárního orgánu do obchodního rejstříku je však pouze deklaratorním zápisem, a proto je možné, že zápis nebude odpovídat skutečnosti. Toto se může přihodit například pokud funkce statutárního orgánu zanikne a změnou společenské smlouvy je ustanoven nový statutární orgán, avšak zápis do obchodního rejstříku není okamžitý. Statutárním orgánem je orgán nově ustanovený, ale prokazování této skutečnosti může činit vážný problém. V takových případech, lze-li se domnívat, že rejstříkový zápis neodpovídá skutečnosti, je při styku s orgánem veřejné moci povinen tento orgán zjistit skutečný stav. Ve styku se soukromými osobami záleží na konkrétní osobě, zda důkaz považuje za dostatečně důvěryhodný a je tedy ochotna na jeho základě s danou osobou jednat. Nejobvyklejším důkazem o změně v osobě statutárního orgánu je dohoda o změně společenské smlouvy nebo její notářský zápis, který má jako veřejná listina presumpci správnosti, tedy i vyšší důvěryhodnost.

²⁷Srovnej Dědič, J. a kol., Obchodní zákoník: komentář, Polygon, Praha 2002, díl I. str. 781

2.1.2 Vztah mezi statutárním orgánem a společností

Institut statutárního orgánu má za účel umožnit jednání pro právnické osoby. Proto statutární orgán vždy jedná jménem společnosti a na její účet. Statutární orgán může vykonávat své funkce pouze osobně, tedy nemůže se dát ve funkci statutárního orgánu zastoupit. To však neznamená, že statutární orgán musí vše vykonávat osobně. Pověření úkonem je možné, avšak v těchto případech se jedná o zastoupení společnosti. Tato pozice byla zastávána právními teoretiky a dovozována soudní judikaturou²⁸ už před novelou obchodního zákoníku zákonem č. 370/2000 Sb., jíž byla zavedena osobní povaha funkce výslovně. Opačná interpretace by umožnila stav, kde by statutární orgán byl pouze formálním statutárním orgánem.

Vztah mezi osobou vykonávající funkci statutárního orgánu nebo jeho člena a společností je obchodní závazkový právní vztah, jimž vzniká právní pouto, tedy vzájemná práva a povinnosti, mezi subjekty. Osoba, jež se stane statutárním orgánem nebo jeho členem neztrácí svou osobní právní subjektivitu ani způsobilost k právním úkonům, jimiž nabývá sama práva a povinnosti, ale je navíc schopna svým jednáním zavazovat další osobu. Je proto nutné rozlišovat čím jménem taková osoba v daném případě jedná. Vztah mezi společností a statutárním orgánem nebo jeho členem je vztahem synallagmatickým, podmíněným vzájemným plněním.

Vztah společníka vykonávajícího funkci statutárního orgánu nebo jeho člena a společnosti se, dle § 66 odst. 2 ObchZ, řídí přiměřeně ustanoveními obchodního zákoníku o mandátní smlouvě, pokud ze smlouvy o výkonu funkce nebo ze zákona nevyplývá jinak. Nejedná se tedy v žádném případě o výkon závislé činnosti. Činnost společníka ve funkci statutárního orgánu má aktivní i pasivní prvky. Aktivními prvky funkce je systematický přístup k řešení existence společnosti, tedy vyhledávat nové příležitosti a možnosti, zatímco pasivními prvky je povinnost statutárního orgánu řešit problémy chodu společnosti.

Smlouva o výkonu funkce musí mít dle ustanovení § 66 odst. 2 ObchZ písemnou formu a musí být písemně schválena všemi společníky, protože všichni společníci veřejné obchodní společnosti odpovídají za závazky společnosti neomezeně. Porušení této povinnosti způsobuje neplatnost smlouvy. Ze znění ustanovení § 66 odst. 2 ObchZ

²⁸ Srovnej: civ. roz. Vážný 15145 z roku 1936

však není zřejmé, zda je souhlasu třeba před nebo po uzavření smlouvy o výkonu funkce. Dle názoru většiny odborných autorů, s nímž se ztotožňuji, je možné schválit smlouvu i dodatečně. Toto schválení by však mělo být zohledněno ve smlouvě jako odkládací podmínka, díky níž smlouva nemůže nabýt účinnosti před schválením. Opačný výklad by vedl k povinnosti schvalovat něco, co vlastně neexistuje ani existovat nemusí. Tímto by se zbytečně rozšiřovala agenda zatěžující společníky.

Veřejná obchodní společnost je podnikatel. Jedním z jejích cílů je tedy dosahování zisku. Je tedy přirozené, že statutární orgán nevykonává obvykle svou funkci bezplatně. Dle ustanovení upravujících smlouvu mandátní, jež se použijí pro vztah společnosti a statutárního orgánu nebo jeho člena subsidiárně, náleží za výkon funkce úplata. Proto pouze v případech, kdy je to výslovně ujednáno, je výkon funkce bezplatný. Výše odměny může být stanovena smlouvou o výkonu funkce nebo vnitřním předpisem schváleným všemi společníky. Pokud není výše odměny takto určena, přísluší statutárnímu orgánu nebo jeho členu úplata obvyklá. Právní nárok společníka vykonávajícího funkci statutárního orgánu nebo jeho člena však není prost výjimek. Právní nárok na odměnu za výkon funkce zaniká, pokud jednatel přispěl svým jednáním k nepříznivému hospodářskému výsledku společnosti. Zákonnou formulaci „plnění společnost neposkytne“²⁹ lze z logiky věci interpretovat tak, že společnost nemusí poskytnout, pokud výkon funkce statutárního orgánu nebo jeho člena přispěl k nepříznivému hospodářskému výsledku nebo pokud došlo k zaviněnému porušení právních povinností souvisejících s výkonem funkce. Dle mého názoru by bylo nevhodné omezovat společnost v možnosti nakládání s vlastním majetkem a tím blokovat možnost smírného řešení nastalé situace. Účel daného ustanovení vidím v možnosti ochrany před nedbalostním nebo úmyslným poškozováním zájmů společnosti.

2.1.3 Vznik a zánik funkce

Funkci statutárního orgánu nebo jeho člena, jak vyplývá z § 85 ObchZ, může ve společnosti vykonávat, za splnění obecných zákonných podmínek, pouze společník společnosti. Pokud je společníkem společnosti právnická osoba, musí tyto obecné zákonné podmínky splňovat statutární orgán této právnické osoby. Přesto zůstává

²⁹ Ustanovení § 66 odst. 3 ObchZ

statutárním orgánem společnosti právnická osoba sama, na toto je třeba dávat pozor při zápisech statutárního orgánu do obchodního rejstříku. Účast na společnosti získává společník originárně nebo derivativně. Originárně nabývá společník svá práva a povinnosti za předpokladu, že neodvozuje svá práva od právního předchůdce. Opačným případem je nabytí práv a povinností které společník odvozuje od svého předchůdce.

Poprvé vzniká funkce společníka- statutárního orgánu nebo jeho člena při vzniku společnosti. V tomto případě nevyžaduje obchodní zákoník uvádění údajů o statutárním orgánu ve společenské smlouvě, obligatorní náležitosti společenské smlouvy jsou uvedeny v § 78 ObchZ, a stanoví pro případy neuvedení statutárního orgánu dispozitivně, v § 85 odst. 1 a odst. 2 ObchZ, že statutárním orgánem společnosti jsou, ex lege, všichni společníci, z nichž každý je oprávněn k samostatnému jednání. Jinou úpravu je třeba výslovně uvést ve společenské smlouvě.

Za trvání společnosti je možné nabytí funkce dvěma způsoby- ex lege nebo ex contractu. Ex contractu se nabývá funkce dnem účinnosti platné změny společenské smlouvy, která ustanovuje společníka nebo společníky. Takto lze však ustanovit společníka statutárním orgánem nebo jeho členem jen pro futuro, v případě retroaktivní změny společenské smlouvy by byla takováto změna pro rozpor se zákonem neplatná. Ex lege vzniká funkce dle § 85 odst. 3 ObchZ v případech odstoupení společníka, který byl jediným statutárním orgánem společnosti. Statutárním orgánem společnosti se ode dne účinnosti odstoupení stávají všichni ostatní společníci společnosti a zároveň dochází k změně společenské smlouvy bez dalšího přímo ze zákona. Ex lege se za existence společnosti stává společník veřejné obchodní společnosti členem statutárního orgánu společnosti, okamžikem nabytí pozice společníka, není-li společenskou smlouvou vyloučeno zákonné pravidlo stanovící, že všichni společníci jsou statutárním orgánem společnosti.

Vzhledem k tomu, že zápis statutárního orgánu do obchodního rejstříku má pouze deklaratorní povahu, může nově jmenovaný orgán společnosti jednat, v souladu se stanoveným způsobem jednání společnosti, ve všech záležitostech společnosti a je dokonce povinen začít vykonávat svou funkci bez zbytečného odkladu. Jestliže rejstříkový soud odmítne návrh na povolení zápisu osoby jako statutární orgán nebo jeho člena, považuje se ustanovení za neplatné od počátku, dle § 30 odst. 2 ObchZ. Výkon funkce v těchto případech končí dle mého názoru dnem právní moci rozhodnutí,

nikoliv okamžikem doručení tohoto rozhodnutí. Tím by bylo zamezeno možnosti se odvolat proti takovému rozhodnutí.

Zásadní podmínkou pro výkon funkce statutárního orgánu nebo jeho člena je pozice společníka ve společnosti. Výkon funkce automaticky zaniká se zánikem členství ve společnosti. Toto považuji za typický prvek osobní společnosti v českém právním řádu.

Poté, vzhledem k tomu, že funkce je svázaná s příslušnou osobou, je tedy logické, že výkon funkce zaniká současně s touto osobou, tedy smrtí fyzické osoby nebo zánikem právnické osoby. U fyzické osoby je možností zániku funkce také, pokud ztratí způsobilost výkonu funkce.

Obdobně jako vznik funkce, tak i zánik výkonu funkce je možný změnou společenské smlouvy. Funkce tak zaniká dnem účinnosti změny společenské smlouvy

Výkon funkce statutárního orgánu společníkem může, ač se o této variantě ObchZ nezmiňuje, být vázán na funkční období. Uplynutím funkčního období dojde, bez dalšího³⁰, k ukončení výkonu funkce.

Dalším ze způsobu zániku funkce je odstoupení. Výkon funkce statutárního orgánu společnosti je vykonáván dobrovolně, nelze tedy k jejímu výkonu nikoho nutit. Pro tyto případy slouží institut odstoupení z funkce statutárního orgánu nebo jeho člena, upravený nově od roku 2001 v § 85 odstavec 3. Odstoupit lze z jakéhokoli důvodu i bez udání důvodu. Odstoupení z funkce je podmíněno třemi kumulativními zákonnými požadavky. Odstoupení je možné na základě projevu vůle odstoupit z funkce zachyceného v písemné formě s úředně ověřeným podpisem odstupující osoby, tento projev vůle musí být doručen obchodní společnosti, jejímž statutárním orgánem osoba je a všem jejím společníkům. Odstoupení nabývá platnosti okamžikem doručení poslednímu z účastníků. Okamžikem platnosti jsou účastníci odstoupením vázáni, ledaže všichni společníci poskytnou výslovný souhlas. Posledním zákonným požadavkem účinnosti odstoupení je uplynutí lhůty jednoho měsíce od doručení odstoupení společnosti, jehož uplynutím funkce zaniká. Ve své podstatě se jedná o ukončení smluvního závazku. Úprava uvedená v ustanovení § 85 odst. 3 ObchZ je ustanovením speciálním v poměru k obecným ustanovením o ukončení závazku.

³⁰ Srovnej: civ. roz. Vážný publikační číslo 5279/1925, sp. zn. R II 220/25 z roku 1925, ASPI

V zájmu kontinuity, je i po zániku funkce statutárního orgánu stanovena povinnost společníka vykonávat všechna opatření, která nesnesou odkladu. Případné porušení této povinnosti vede k odpovědnosti za škodu způsobenou porušením povinností výkonu funkce s péčí řádného hospodáře.

2.1.4 Působnost statutárního orgánu

Působnost statutárního orgánu lze popsat dvěma způsoby. Definování přímo, obecně a pozitivně nebo nepřímou a negativně. Statutární orgán může činit právní úkony společnosti ve všech věcech s výjimkou úkonů, k nimž společnost není způsobilá nebo úkonů spadajících do působnosti jiného orgánu společnosti. Omezení nebo vyloučení působnosti statutárního orgánu je možné ex lege nebo výslovně na základě ustanovení ve společenské smlouvě, nikoliv na základě pouhého rozhodnutí společníků. Jistou výjimkou v možnosti omezení statutárního orgánu veřejné obchodní společnosti je omezení, které nastává, pokud je jednatelské oprávnění a obchodní vedení svěřeno rozdílným osobám. V tomto případě dochází k omezení, které není výslovné. Při překročení působnosti omezené společenskou smlouvou, jsou právní úkony statutárního orgánu platné. Omezení působnosti statutárního orgánu společenskou smlouvou jsou vůči třetím osobám totiž neúčinné a to bez ohledu na to zda o tom ví či neví. Pro třetí osoby je rozhodující stav zápisu v obchodním rejstříku. Takováto úprava však nevylučuje odpovědnost statutárního orgánu, nebo jednotlivých členů, společnosti za toto jednání. Na rozdíl od tohoto, nicotnými jsou právní úkony, ke kterým statutární orgán nebyl vůbec ex lege oprávněn. Působnost statutárního orgánu je zákonem omezena například vůči ostatním společníkům v případech zákonného požadavku na předchozí souhlas společníka s úkonem, po prohlášení konkurzu na majetek společnosti a vstupem společnosti do likvidace. Omezení působnosti statutárního orgánu spočívá po prohlášení konkurzu na majetek společnosti v omezení oprávnění nakládat s majetkem společnosti na insolvenčního správce a statutární orgán vykonává pouze zbývající část, jež nepřešla na správce.

Při vstupu společnosti do likvidace přechází na likvidátora působnost statutárního orgánu v rozsahu § 72 ObchZ, tedy pro činnosti směřující k likvidaci. Působnost statutárního orgánu, přesto že ve funkci nekončí, je tak fakticky téměř nulová.

Do působnosti statutárního orgánu obecně spadají jednatelské oprávnění a oprávnění k obchodnímu vedení. Jednatelským oprávněním se rozumí oprávnění činit jménem společnosti právní úkony navenek ve všech věcech týkajících se společnosti. Obchodním vedením se rozumí řízení běžného každodenního chodu společnosti, realizující se interně.

Situace ve veřejné obchodní společnosti je však odlišná. Oprávnění jsou upravena v § 81 a § 85 ObchZ, které tyto instituty upravují nezávisle na sobě. Obchodním vedením je pověřen každý společník společnosti v rámci zásad společníky dohodnutých, pokud nejsou ve společenské smlouvě pověřeni obchodním vedením jen někteří společníci nebo individuálně určený společník. Ostatní společníci v těchto případech oprávnění k obchodnímu vedení pozbývají. Obdobné určení platí pro stanovení, kdo má jednatelské oprávnění. Podle § 85 ObchZ jsou statutárním orgánem pověřeným jednatelským oprávněním všichni společníci společnosti, pokud není ve společenské smlouvě stanoveno, že jsou jim pouze někteří společníci, anebo jediný společník. Povaha statutárního orgánu byla popsána výše. Dle mého názoru lze tato ustanovení ke škodě věci interpretovat tak, že je možné, aby oprávnění byla svěřena rozdílným osobám. V tomto názoru se shodují s Judr. Štenglovou³¹. Existují však také názory opačné, jako názor Eliáše K.³², které považují obchodní vedení za součást oprávnění statutárního orgánu.

Jak již bylo napsáno výše, rozumí se jednatelským oprávněním činnost statutárního orgánu navenek vůči třetím osobám. Dle § 85 odst. 2 ObchZ není-li ve společenské smlouvě stanoveno něco jiného, je každý ze společníků, členů statutárního orgánu, oprávněn k jednání jménem společnosti samostatně. Na rozdíl od jiných obchodních společností nevyžaduje obchodní zákoník v případě veřejné obchodní společnosti výslovné uvádění členů statutárního orgánu ve společenské smlouvě. Neupravuje-li to, jsou členy kolektivního statutárního orgánu všichni společníci ex lege a teprve v případě, že se některý ze společníků nemá členem statutárního orgánu stát, je nutné, aby tato skutečnost byla výslovně upravena ve společenské smlouvě. Způsob jednání společnosti může být stanoven odlišně. Lze stanovit povinnost pro členy statutárního orgánu, na základě které mohou členové statutárního orgánu jednat pouze

³¹ Viz. Štenglová, I. – Stanislav Plíva, S. – Tomsa, M. a kol., Obchodní zákoník: komentář, Beck, Praha 2005, str. 292

³² Viz. Eliáš, K., Kurz obchodního práva- Právnícké osoby jako podnikatelé, C. H. Beck, Praha 1998, s. 69

všichni společně nebo určitý počet členů musí jednat společně. Je možné dokonce stanovit povinnost jednat společně ve všech věcech jen pro některé členy statutárního orgánu. Porušením povinnosti jednat společně, tedy jednáním samostatně v rozporu se způsobem jednání stanoveným ve společenské smlouvě a zapsaným do obchodního rejstříku, by způsobilo, že by se jednalo o právní úkon absolutně neplatný. V tomto případě se tedy nejedná o omezení způsobu jednání, který je neúčinný vůči třetím osobám a nezpůsobuje tedy neplatnost úkonu, ale jedná se o porušení stanoveného způsobu jednání. Obdobně judikovali i Nejvyšší soud ČR³³ ve věci společnosti s ručením omezeným, které však lze interpretací použít i na ostatní obchodní společnosti.

Spornou je však otázka, zda je možné společenskou smlouvou stanovit, že společníci, kteří jsou členy statutárního orgánu, jsou oprávněni jednat v některých otázkách samostatně a v jiných otázkách pouze společně s dalším takovým společníkem nebo pouze způsobem jednání všech takovýchto společníků. Přípustnost takového určení způsobu jednání společnosti, při stanovení jasného hraničního určovatele, zastávají například Eliáš K.³⁴ a Štenglová I.³⁵ Opačné stanovisko, s kterým se ztotožňuji, zastával již prvorepublikový Nejvyšší soud³⁶. Takovéto určení pokládám za omezení jednatelského oprávnění, které je vůči třetím osobám neúčinné. Rozlišování mezi případy by mohlo být nepřiměřeně složité a nejisté.

Zvláštním případem jednání jménem veřejné obchodní společnosti, je jednání jakéhokoli společníka, tedy i toho, který není statutárním orgánem nebo jeho členem, upravené v § 82a obchodního zákoníku. Na základě tohoto ustanovení je společník oprávněn podat jménem společnosti žalobu o náhradu škody proti společníkovi, který odpovídá společnosti za škodu, a žalobu o splacení vkladu proti společníkovi, který je se splacením vkladu v prodlení. Tento společník společnost v tomto řízení zastupuje. Tento zvláštní způsob jednání společnosti je možný pouze, pokud již jménem společnosti nevybíhá náhradu škody nebo splacení vkladu statutární orgán společnosti a naopak, na základě zákonného omezení jednatelského oprávnění, není možné aby ut singuli žalobu podal statutární orgán.

³³ Rozhodnutí sp. zn. 29 Odo 198/2002 ze dne 20. 8. 2002, ASPI

³⁴ Eliáš, K., Společnost s ručením omezeným, Prospektum, Praha 1997, str. 34

³⁵ Bartošiková, M. – Štenglová, I., Společnost s ručením omezeným, C. H. Beck, Praha 2006, str. 222

³⁶ Civ. roz. Vážný publikační číslo 420/1920, sp. zn. R I 78/20 z roku 1920, ASPI

2.2. Komanditní společnost

2.2.1 Statutární orgán komanditní společnosti obecně

Komanditní společnost je obchodní společností s obligatorní účastí nejméně dvou společníků spadajících do dvou různých skupin. Jednou z obligatorních skupin jsou komanditisté a druhou jsou komplementáři. Na společnosti se musí účastnit alespoň jeden společník v každé skupině. Společníky komanditní společnosti mohou být fyzické i právnické osoby.

Komanditisté jsou společníci, kteří ručí za závazky společnosti do výše svého nesplaceného vkladu zapsaného do obchodního rejstříku. Na postavení těchto společníků se, pokud není stanoveno jinak, použije přiměřeně ustanovení obchodního zákoníku upravující postavení společníků společnosti s ručením omezeným.

S ohledem na zaměření této práce je podstatnější druhá skupina společníků, tedy komplementáři. To jsou společníci, kteří ručí za závazky společnosti celým svým majetkem. Na postavení těchto společníků se, pokud není stanoveno jinak, použijí přiměřeně ustanovení upravující postavení společníků veřejné obchodní společnosti. V případech, kdy je komplementářem právnická osoba, vykonává její práva a povinnosti statutární orgán této právnické osoby.

Jako jiné právnické osoby i komanditní společnost obvykle projevuje přímo svou vůli prostřednictvím statutárního orgánu, jehož jednání je považováno za osobní jednání společnosti. Statutární orgán je jediným obligatorním orgánem komanditní společnosti. Vymezení statutárního orgánu je uvedeno v ustanovení § 101 odst. 1 ObchZ. Z uvedených ustanovení vyplývá, že statutárním orgánem komanditní společnosti mohou být pouze komplementáři. Dle právního řádu české republiky tedy platí pro komanditisty zákaz vměšování do jednání společnosti navenek. Obdobný přístup je zastáván ve Francii nebo SRN. V některých právních řádech je však možné, aby se statutárním orgánem nebo jeho členem v komanditní společnosti stala i osoba, která není společníkem. Toto je povoleno například ve Francii.

Obecně³⁷ panuje shoda na interpretaci těchto ustanovení tak, že pokud není ve společenské smlouvě stanoveno jinak, jsou statutárním orgánem komanditní společnosti všichni společníci. Jedná se tedy, dle této interpretace, o orgán kolektivní, kde jednotliví společníci jsou pouze členy statutárního orgánu. Jednotliví členové statutárního orgánu, pokud není ve společenské smlouvě stanoveno jinak, mohou jednat jménem společnosti samostatně. Takto uvedené ustanovení interpretuje například Pelikánová I. nebo Eliáš K.. Jsou však i názory opačné, například Dědič J., které interpretují uvedené ustanovení tak, že se jedná o několik samostatných monokratických statutárních orgánů, podobně jako u veřejné obchodní společnosti. Osobně se na základě interpretace ustanovení §101 a vlivu teorie jediného statutárního orgánu přikláním k názoru, který zastává například Pelikánová I. a Eliáš K.

Nejednotný názor panuje ohledně možnosti subsidiárního použití ustanovení § 85 ObchZ. Jedním z možných je kladný přístup k přípustnosti subsidiarity. Tento názor je zastáván například Pelikánovu I. nebo Stunou S.. Přípuštění subsidiarity má dalekosáhlé důsledky. Zejména je možné ve společenské smlouvě určit, že statutárním orgánem společnosti je pouze jeden nebo jen někteří z komplementářů. Společnost má dle tohoto názoru jediný statutární orgán a to kolektivní nebo monokratický. Opačný názor zastává Dědič J., který v některých otázkách odmítá užití ustanovení § 93 odst. 4 ObchZ. Dědič J. považuje ustanovení § 101 odst. 1 ObchZ za kogentní, úplné a vylučující subsidiární použití § 85 odst. 1 ObchZ. Takováto interpretace dovozuje, že každý komplementář je vždy obligatorně statutárním orgánem. Dědič J. tedy zastává názor vedoucí k pluralitě statutárních orgánů, kde jsou všichni komplementáři monokratickými statutárními orgány a že odchýlení není možné ani na základě úpravy ve společenské smlouvě. Já osobně se přikláním na základě logiky věci k první interpretaci, umožňující širší subsidiaritu ustanovení upravujících veřejnou obchodní společnost.

2.2.2 Vztah mezi statutárním orgánem a společností

Vztah mezi společností a statutárním orgánem je obchodní závazkový vztah, který, pokud nebyla uzavřena smlouva o výkonu funkce nebo pokud ze zákona

³⁷ Opačný názor zastává Dědič J., který nedovozuje možnost stanovit společenskou smlouvou zúžení okruhu komplementářů zastávajících funkcí statutárního orgánu- Dědič, J. a kol., Obchodní zákoník, Polygon, Praha 2002, II. Díl, str. 906-907

neplynou jiná práva a povinnosti, přiměřeně řídí ustanoveními obchodního zákoníku o smlouvě mandátní. Další variantou, vedle zákonného režimu přiměřeného použití mandátní smlouvy, je úprava vztahu smlouvou o výkonu funkce. Tato smlouva musí být uzavřena písemně a musí být písemně schválena všemi neomezeně ručícími společníky. Na rozdíl od veřejné obchodní společnosti, kde jsou neomezeně ručící všichni společníci, je v komanditní společnosti nutné písemné schválení smlouvy o výkonu funkce všemi komplementáři (vždy) a v případech, kdy firma společnosti obsahuje jméno komanditisty, dle § 95 ObchZ, je dle mého názoru nutný i podpis tohoto komanditisty, který je neomezeně ručícím společníkem.

Funkce statutárního orgánu musí být vždy vykonávána osobně, možné je pouze zastoupení společnosti, nikoliv zastoupení statutárního orgánu.

2.2.3 Vznik a zánik funkce

Vznik a zánik funkce statutárního orgánu nebo jeho člena je obdobný způsobem uvedeným v části zaměřené na veřejnou obchodní společnost. Na rozdíl od veřejné obchodní společnosti, může být statutárním orgánem nebo jeho členem v komanditní společnosti pouze komplementář. Dle § 93 odst. 2 musí, v případě komplementáře fyzické osoby, tato osoba splňovat všeobecné podmínky provozování živnosti a nesmí u ní být dána existence překážky provozování živnosti. Další podmínkou pro výkon funkce statutárního orgánu je neexistence, popřípadě odpadnutí, překážky výkonu funkce statutárního orgánu nebo jeho člena dle ustanovení § 38I ObchZ. U komplementářů právnických osob musí podmínky pro výkon funkce splňovat její statutární orgán. Na základě soudní judikatury není možné, aby byla komplementářem komanditní společnosti společnost s ručením omezeným³⁸.

Funkce u prvního statutárního orgánu nebo jeho člena vzniká již okamžikem vzniku společnosti. Pokud v tomto případě není ve společenské smlouvě stanoveno jinak, stávají se statutárním orgánem všichni komplementáři.

Za trvání společnosti je vznik funkce možný ex lege nebo změnou společenské smlouvy. Zápis do obchodního rejstříku má pouze deklaratorní charakter. Blíže jsou

³⁸ Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR sp. zn. R I 278/24 z roku 1924, ASPI

způsoby vzniku popsány v obecné části této práce a v části týkající se veřejné obchodní společnosti.

Funkce komplementáře vykonávajícího funkci statutárního orgánu nebo jeho člena zaniká smrtí fyzické osoby, zánikem právnické osoby, zánikem společnosti samé, změnou společenské smlouvy, odstoupením, zánikem účasti na společnosti, zánikem způsobilosti k výkonu funkce a dalšími způsoby uvedenými v obecné části. Složitá je situace v případě odstoupení komplementáře z funkce statutárního orgánu. Pokud odstoupí komplementář, který nebyl jediným členem statutárního orgánu, zůstávají zbývající členové ve své funkci. V případě odstoupení komplementáře, který jako jediný vykonával funkci statutárního orgánu, stávají se dnem účinnosti odstoupení všichni ostatní komplementáři statutárním orgánem ex lege. Nejsložitější a zároveň spornou otázkou je možnost a následky odstoupení komplementáře z funkce statutárního orgánu ve společnosti kde je jediný komplementář. Existují názory, že odstoupení jediného komplementáře není možné a proto pokud chce pozbyt své funkce má tři možnosti- přistoupení jiného komplementáře, ukončení účasti ve společnosti a zánik společnosti. Dle mého názoru je odstoupení jediného komplementáře z funkce statutárního orgánu možné, ale pokud nebude do dne zániku funkce situace vyřešena tak, aby byly dodrženy zákonné znaky komanditní společnosti, bude následkem zániku funkce zrušení společnosti.

2.2.4 Působnost statutárního orgánu

Jak již bylo uvedeno v případě statutárního orgánu veřejné obchodní společnosti, statutární orgán má obecně dvě základní oprávnění, tedy jednatelské oprávnění a oprávnění k obchodnímu vedení. Avšak i v případě komanditní společnosti jsou jednotlivá oprávnění upravena samostatně a nezávisle. Obchodní vedení je upraveno v ustanovení § 97 odst. 1 ObchZ. Zde jsou obchodním vedením pověřeni pouze komplementáři, opět se zde dostáváme do problematiky interpretace ustanovení a subsidiárního použití ustanovení § 81 ObchZ. Přikláním se k názoru, že subsidiární použití ustanovení § 81 ObchZ je možné, a je tedy možné určit ve společenské smlouvě, že obchodním vedením je pověřen pouze některý z komplementářů nebo skupina komplementářů. Úprava, odchylná od fakultativních ustanovení zákona, není možná v případech, kdy je ve společnosti pouze jediný společník komplementář. Nezávislá

úprava jednatelského oprávnění je uvedena v § 101. Z této úpravy vyplývá, že je možné u společnosti s více komplementáři, aby byl jednatelským oprávněním pověřen komplementář odlišný od komplementáře pověřeného obchodním vedením a naopak komplementář pověřený obchodním vedením může postrádat jednatelské oprávnění. Tato úprava je nešťastná a nutí k tvorbě složitých právních konstrukcí.

Tak, jako u jiných obchodních společností, je statutární orgán oprávněn jednat jménem společnosti ve všech věcech s výjimkou věcí, ke kterým není společnost vůbec způsobilá. Dalším zákonným omezením působnosti statutárního orgánu jsou záležitosti, které náleží do působnosti jiného orgánu, omezení působnosti orgánu v případě úpadku nebo omezení vstupem společnosti do likvidace. Statutární orgán je ve svém jednatelském oprávnění omezený projevem vůle společníků pouze společenskou smlouvou. Toto omezení je však vůči třetím osobám neúčinné, bez ohledu, zda o tomto omezení třetí osoba věděla. Možným důsledkem porušení omezení jednatelského oprávnění je odpovědnost statutárního orgánu vůči společnosti. Omezení jednatelského oprávnění je nutné rozlišovat od stanovení způsobu jednání, jak bylo pojednáno v části o veřejné obchodní společnosti.

2.3. Společnost s ručením omezeným

2.3.1 Statutární orgán společnosti s ručením omezeným obecně

Společnost s ručením omezeným je kapitálovou společností s některými prvky osobní společnosti. U kapitálových obchodních společností dochází k menšímu osobnímu sepětí společnosti a jejích společníků. Základní kapitál společnosti s ručením omezeným je tvořen vklady společníků, jež musí dosahovat alespoň minimální zákonné výše a to jak v celku, tak i s ohledem na výši vkladů jednotlivých společníků. Společníci společnosti s ručením omezeným ručí za závazky společnosti společně a nerozdílně, do výše souhrnu nesplacených částí vkladů všech společníků podle stavu zápisu do obchodního rejstříku. Je velmi důležité neplést ručení společníků a odpovědnost společnosti. Ta odpovídá za své závazky celým svým majetkem.

Statutárním orgánem společnosti je, dle ustanovení § 133 ObchZ, jeden nebo více jednatelů, jmenovaných valnou hromadou společnosti z řad společníků nebo jiných

fyzických osob. Počet jednatelů jmenovaný valnou hromadou záleží plně na uvážení valné hromady, musím však doporučit jednoznačné určení počtu jednatelů ve společenské smlouvě. Nezbytnost takového přesného určení počtu jednatelů ve společenské smlouvě se neopírá o výslovné zákonné ustanovení, avšak tento názor je zastáván většinou odborné veřejnosti³⁹ a je podpořen také judikaturou⁴⁰. Já osobně se k tomuto názoru přikláním. Má-li se počet jednatelů změnit, je nutné tak provést prostřednictvím změny společenské smlouvy. Není-li ve společenské smlouvě nebo stanovách uvedeno jinak, jsou jednatelé, je-li jich více, oprávněni jednat jménem společnosti samostatně. Ani v případě společnosti s ručením omezeným není jasná interpretace ustanovení zákona za účelem zjištění povahy statutárního orgánu v případech více jednatelů. Obdobně jako u předešlých obchodních společností se objevují názory podporující kolektivní povahu statutárního orgánu skládajícího se z více jednatelů, tak i názory označující každého jednatele za monokratický statutární orgán. Interpretace založené na teorii jediného statutárního orgánu v případech, kdy je jmenováno více jednatelů, označují jednatele za členy kolektivního statutárního orgánu. Tento názor zastává například Pelikánova I.⁴¹ nebo Eliáš K.⁴². Interpretaci opačného názoru, tedy mnohost monokratických statutárních orgánů v těchto případech, zastává například Dědič J.⁴³ nebo Bartošíková M.⁴⁴. Já osobně se přikláním k teorii založené na principu monismu statutárního orgánu, kterému odpovídá logický i gramatický výklad znění § 133 odst. 1 ObchZ.

Jednatelem společnosti může být dle převažujícího názoru odborné veřejnosti, až na výjimečné případy, pouze fyzická osoba, která dosáhla minimálního věku 18 let, plně způsobilá k právním úkonům a splňující podmínku bezúhonnosti podle ŽZ. Dále u této osoby nesmí nastat překážky provozování živnosti ani překážky výkonu funkce statutárního orgánu dle § 381 ObchZ. Splnění těchto podmínek musí být prokázáno v rejstříkovém řízení, jinak soud zamítne zápis osoby do rejstříku a bude nutné uplatnit nevyvratitelnou domněnku neplatnosti jmenování jednatele dle § 30 odst. 2 ObchZ, že jmenování osoby valnou hromadou se považuje za neplatné od počátku. Kromě výše

³⁹ Například: Bartošíková, M. – Štenglová I., Společnost s ručením omezeným, Beck, Praha 2006, str. 221 a Dvořák, T., Společnost s ručením omezeným, ASPI, Praha 2005, str. 268

⁴⁰ Rozsudek Krajského soudu v Hradci Králové č. 41/1995 publikovaný ve Sbírce soudních rozhodnutí

⁴¹ Pelikánová, I., Komentář k obchodnímu zákoníku. 2. Díl, Linde, Praha 1998, s. 510

⁴² Eliáš, K., Společnost s ručením omezeným. Prospektum, Praha 1997, s. 161

⁴³ Dědič, J. a kol., Obchodní zákoník. Komentář. II. díl, Polygon, Praha 2002, s. 1192

⁴⁴ Bartošíková, M., Ke svolání valné hromady ve společnosti s ručením omezeným, Právní praxe v podnikání, Praha 1995, č. 7-8, s. 15 a n.

uvedených požadavků musel, do novely obchodního zákoníku č. 216/2005 Sb., jednatel, který byl zahraniční osobou prokázat povolení k pobytu v České republice. Pro jednatele, kteří byli příslušníky některého ze států Evropské unie neplatilo toto omezení již od 1. 5. 2004, tedy vstupu České republiky do Evropské unie. Pokud jednatel přestane splňovat tyto podmínky, jeho funkce zaniká, vyjma případů kdy obchodní zákoník stanoví jiný následek.

Jisté nejasnosti přináší ustanovení § 133 odst. 3 obchodního zákoníku. Dané ustanovení obsahuje pravidlo, že valná hromada jmenuje jednatele z řad společníků nebo jiných fyzických osob. Toto lze interpretovat tak, že jednatelem se může stát pouze fyzická osoba, bez ohledu na to, zda je společníkem. Další možnou interpretací je, že jednatelem se může stát jakákoli fyzická osoba a právnická osoba pouze pokud je společníkem. Obecně je zastávána interpretace první, tedy jednatelem se může stát pouze fyzická osoba a to na základě interpretace za obdobného použití ustanovení § 194 odst. 7 ObchZ, které stanoví možnost stát se statutárním orgánem akciové společnosti pouze pro fyzické osoby. Takovouto interpretaci založenou z velké části na nejistém významu slova „obdobně“ ve smyslu „stejně“ nezastávám. Já osobně však pokládám za vhodnější čistě jazykovou interpretaci ustanovení § 133 odst. 3, tedy že jednatelem společnosti s ručením omezeným se kromě libovolné fyzické osoby může stát i společník právnická osoba. Ke svému názoru jsem se dopracoval interpretací daných ustanovení, tedy ustanovení § 194 odst. 7 ObchZ, které pokládám na základě ustanovení § 135 odst. 2 ve vztahu k ustanovení § 133 odst. 3 za ustanovení generální a ustanovení § 133 odst. 3 ObchZ za úpravu speciální. Tato speciální úprava připouští, dle mého názoru, jmenovat jednatelem i právnickou osobu, která je společníkem. Dalšími faktory, které mě vedou k mému názoru jsou: volba jazykového znění ustanovení § 133 odst. 3 ObchZ odlišně od znění v případě členů představenstva akciové společnosti § 194 odst. 7 ObchZ, které dle mého názoru zákonodárce neprovedl náhodně nebo nedbale („společníků nebo jiných fyzických osob“ v kontrastu k „pouze fyzická osoba“) a spojka „nebo“ v ustanovení § 133 odst. 3, která dle mého názoru přerušuje vazbu na následně uvedené fyzické osoby. Svůj názor bych podpořil tím, že v případě společnosti s ručením omezeným se na rozdíl od akciové společnosti nejedná o čistě kapitálovou společnost a toto považuji za jeden z reziduálních prvků osobní společnosti.

Je však nepochybné, že i v případě obecně zastávané interpretace se jednatelem může stát i společník právnická osoba. Jedná se o případy, kdy jednatele jmenuje soud na

základě ustanovení § 135 odst. 2 ve spojení s § 194 odst. 2 ve spojení s § 71 odst. 2 ObchZ. Pokud se stane jednatelem právnická osoba, je její povinností určit fyzickou osobu, jež bude jejím jménem funkci vykonávat.

2.3.2 Vztah mezi statutárním orgánem a společností

Vztah mezi společností a jednatelem není vztahem pracovně právním⁴⁵, ale jedná se o obchodněprávní závazkový vztah. Tento vztah se řídí přiměřeně ustanoveními obchodního zákoníku o smlouvě mandátní⁴⁶, pokud ze zákona nebo uzavřené smlouvy o výkonu funkce nevyplývá jiné určení práv a povinností. Pokud má být platně uzavřena smlouva o výkonu funkce, musí být tato smlouva uzavřena písemně a musí ji schválit valná hromada. Výkon funkce ve společnosti s ručením omezeným je, jako v jiných obchodních společnostech, osobní funkcí. Nelze tedy někoho zmocnit k zastupování jednatele, ale pouze k zastupování celé společnosti. Jednatel jedná jménem společnosti, na její účet a vždy profesionálně.

Jednatel má v souvislosti s výkonem své funkce dvě základní práva, tedy právo na odměnu a právo na informace. Jak již bylo uvedeno, vztah mezi jednatelem a společností se řídí přiměřeně ustanoveními o smlouvě mandátní, není-li ve smlouvě o výkonu funkce, je-li uzavřena, nebo v zákoně stanoveno jinak. Interpretací pravidel upravujících vztah na základě mandátní smlouvy vyplývá, že vztah mezi jednatelem a společností je v zásadě vztahem za úplatu. Není-li výše úplaty ve smlouvě o výkonu funkce stanovena, je společnost povinna zaplatit jednatelem úplatu obvyklou v době uzavření smlouvy. V takových případech jednatel dokazuje pouze, že byl v předmětné době jednatelem společnosti a výši požadované úplaty s ohledem na obvyklost⁴⁷. Naopak, pokud společnost není ochotna platit obvyklou odměnu, dopadá na ní důkazní břemeno ohledně skutečnosti, že odměna byla stanovena smlouvou o výkonu funkce. Výkon funkce jednatele je možný i bezplatně, je však nutné, aby byla bezplatnost výslovně uvedena ve smlouvě. Druhým z těchto základních práv je právo na informace vyplývající z ustanovení § 66 odst. 2 ve spojení s § 568 odst. 2 ObchZ. Jednatel má na základě těchto ustanovení právo na informace od společnosti, které potřebuje k řádnému výkonu své funkce. Tyto informace jednatel získává při výkonu své funkce

⁴⁵ Srovnej: rozsudek Vrchního soudu v Praze sp. zn. 6 Cdo 108/92 ze dne 21. 4. 1993, ASPI

⁴⁶ Upravenou v § 566 a násl. ObchZ

⁴⁷ Srovnej: rozsudek Nejvyššího soudu ČR sp. zn. 29 Odo 994/2005 ze dne 31. 1. 2007, ASPI

z každodenní činnosti, seznámením s rozhodnutím společníků v rámci valné hromady nebo mimo ni.

Jedinými obligatorními orgány společnosti s ručením omezeným jsou jednatele společnosti a valná hromada. Valná hromada je, dle § 125 ObchZ, nejvyšším orgánem společnosti. Z této pozice vyplývá dominantní postavení valné hromady ve společnosti. Jednatelé se, na základě ustanovení § 135 odst. 2 ve spojení s § 194 odst. ObchZ, řídí pokyny a zásadami schválenými valnou hromadou. Tyto pokyny a zásady jsou vydávány ve formě usnesení, o kterých je hlasováno dle zásad § 127 ObchZ. Jednatelé jsou povinni se těmito zásadami a pokyny řídit pouze, pokud jsou v souladu s právními předpisy, společenskou smlouvou a stanovami a také, pokud se jimi nezasahuje do obchodního vedení společnosti, které je svěřeno výlučně jednatelům. Pokud se jednatelé řídí pokyny nebo zásadami, které jsou v rozporu s právními předpisy, navozuje to neplatnost právního jednání a odpovědnost jednatele za škodu způsobenou společností. Pokud však jedná jednatel podle usnesení, které je v rozporu pouze se společenskou smlouvou nebo stanovami, jednání tyto účinky postrádá. V případech, kdy jednatel (jednatele) neuposlechne pokyn nebo zásady stanovené valnou hromadou, nemá to přímý vliv na platnost jednání vůči třetím osobám. Obdobná úprava platí v případech, kdy usnesení o pokynech nebo zásadách vydají společníci postupem podle § 130 ObchZ nebo pokud rozhoduje jediný společník dle § 132 ObchZ. Je důležité nezaměňovat vztah jednatele a valné hromady se vztahem jednotlivých společníků a valné hromady. V případě pokud má společnost více než jediného společníka, není jednatel vázán pokyny a zásadami vydanými jednotlivými společníky nebo jejich skupinou, pokud netvoří valnou hromadu. Tito společníci nemají zákonnou pravomoc zasahovat přímo do řízení společnosti. Výjimku z tohoto pravidla jsou pouze práva uplatňována jednotlivými společníky na základě zákona, společenské smlouvy nebo stanov. V jistých případech vznikají společníkům považovaným ve společnosti za minoritní, pokud drží alespoň zákonem stanovený podíl základního kapitálu společnosti, práva a jednatele odpovídající povinnosti. Příkladem může být v případě držení alespoň 10% základního kapitálu právo na svolání valné hromady dle § 129 odst. 2 ObchZ.

Specializovaným vnitřním kontrolním orgánem ve společnosti s ručením omezeným se může stát dozorčí rada. Tento orgán je však u společnosti s ručením omezeným zřizován dobrovolně, jedná se tedy o fakultativní orgán zřizovaný na základě společenské smlouvy z vůle společníků. Pokud není dozorčí rada ve společnosti

zřízena, vykonává kontrolní činnost ve společnosti, spolu s dalšími činnostmi, valná hromada. Rozsah působnosti dozorčí rady je stanoven v § 138 ObchZ. Dozorčí rada dohlíží na činnost jednatelů, nahlíží do účetních knih a dokladů, přezkoumává účetní závěrky, navrhuje rozdělení zisku a úhradu ztráty a podává zprávy valné hromadě. Tento rozsah působnosti nelze zúžit pod zákonem stanovené minimum, ale lze rozsah rozšířit úpravou ve společenské smlouvě. Vztah mezi jednatelem a dozorčí radou není založen na subordinaci, ale za účelem výkonu působnosti dozorčí rady je stanovena povinnost jednatelů umožnit dozorčí radě přístup k interním materiálům společnosti, odpovídat na případné otázky a být i jinak nápomocen při kontrolní činnosti. Na druhou stranu i zde je jednatel (jednatelé) povinen vykonávat svou funkci s péčí řádného hospodáře a proto, pokud jednatel zjistí, že člen dozorčí rady zneužívá informace získané v souvislosti s výkonem své funkce, musí jednatel podniknout příslušné kroky. Zejména musí přístupu této osoby k informacím zamezit a informovat o tomto zneužívání společníky a ostatní členy dozorčí rady. Pokud by jednatel nesplnil tyto povinnosti, jednalo by se o porušení jeho povinností při výkonu funkce.

Jednatel společnosti má i další povinnosti, kromě povinnosti řídit se zásadami a pokyny schválenými valnou hromadou společnosti. Mezi povinnosti patří například povinnost zajistit vedení předepsané evidence a účetnictví, povinnost vykonávat svou působnost s péčí řádného hospodáře, zachovávat mlčenlivost o důvěrných informacích a skutečnostech, jejichž prozrazení třetím osobám by mohlo společnosti způsobit škodu, informační povinnost, povinnost svolat valnou hromadu, povinnost podat návrh na prohlášení konkurzu a povinnost loajality jednatele vůči společnosti. Jednatel je dále vázán i omezeními, například zákazem konkurence, omezení nabývání a zcizování majetku, omezení dispozic s podnikem nebo jeho částí a zákazem vnitřního obchodování.

Povinnost vykonávat funkci s péčí řádného hospodáře je stanovena na základě ustanovení § 135 odst. 2 ObchZ ve spojení s § 194 odst. 5 ObchZ. Povinností jednatele je vynaložit při výkonu funkce alespoň takovou úroveň znalostí, které jsou v daném oboru obvyklé. Jedná se tedy o výkon vědomé rozhodovací činnosti, ve prospěch společnosti a bez preferování vlastních zájmů, opírající se o racionální důvody, vykonávané profesionálně a při dodržení povinné mlčenlivosti. Současná úprava stanoví důkazní břemeno při prokazování, zda jednatel vykonával funkci s péčí řádného hospodáře, k tíži jednatele samotného. Nyní tedy musí jednatel prokazovat, že výkon

funkce byl uskutečněn s péčí řádného hospodáře. Jedná se o velmi progresivní prvek, vzhledem k tomu, že dle předchozí úpravy, do novely obchodního zákoník č. 370/2000 Sb., spočívalo důkazní břemeno na společnosti. Prokázat chyby ve výkonu funkce však bylo velmi obtížné. Dále je velmi důležité, aby si případní zájemci a uchazeči o funkci jednatele uvědomili, že k výkonu funkce je třeba znalost alespoň jisté základní odborné materie. Tyto osoby by samy měly zhodnotit, zda na výkon funkce stačí a případně tedy funkci nepřijímat nebo odstoupit. Pokud by nedodržely požadavky na výkon funkce s péčí řádného hospodáře pro svou odbornou nepřipravenost, i dle názoru soudu⁴⁸, by je toto nezprošťovalo případné odpovědnosti. Soud dokonce dovodil v trestní věci nedbalost z toho, že příslušná osoba věděla, že funkci nebude moci plnohodnotně zastávat nebo na funkci nestačí a že by tato osoba měla odstoupit⁴⁹.

Další povinností jednatele při výkonu funkce je povinnost mlčenlivosti. Ta je upravena v ustanovení § 194 odst. 5. Jednatel je povinen zachovávat mlčenlivost o důvěrných informacích a dále o skutečnostech, jejichž prozrazení by mohlo způsobit společnosti škodu. Mlčenlivost o důvěrných informacích je jednatel povinen zachovávat vždy, tedy bez ohledu na to, zda by jejich prozrazení mohlo mít za následek vznik škody pro společnost. O dalších skutečnostech, jež nejsou důvěrnými informacemi, je jednatel povinen zachovávat mlčenlivost, pouze pokud by jejich prozrazení mohlo společnost způsobit škodu. Obsah pojmu důvěrné informace není legislativně vymezen. Jeho obsah je však širší než pojem obchodní tajemství a zahrnuje i další součásti, jako zachování dobré pověsti společnosti a nevyzrazení jakýchkoli jiných neveřejných informací, zejména informace o hospodářské a finanční situaci společnosti, organizační struktuře a technických postupech, které nebyly dosud uveřejněny. Následky porušení této povinnosti mohou být odvolání z funkce, povinnost k náhradě škody, případná smluvní pokuta vyplývající ze smlouvy o výkonu funkce nebo dokonce odpovědnost a následky vyplývající z trestního zákona⁵⁰, zákona o ochraně utajovaných informací nebo zákona o cenných papírech.

Jednatel má být loajální ke společnosti. Tato povinnost není výslovně zmíněna v souvislosti s výkonem funkce jednatele, ale lze ji dovozovat na základě přiměřeného použití ustanovení § 567 odst. 2 ObchZ. To stanoví povinnost uskutečňovat činnost

⁴⁸ Srovnej: rozhodnutí Vážný publikační číslo 4867/1933, sp. zn. Zm I 908/31 z roku 1933, ASPI

⁴⁹ Srovnej: rozhodnutí Vážný 6 079 (z r. 1937) a trestní rozhodnutí Vážný 5 620 (z r. 1935).

⁵⁰ § 128 TZ

podle pokynů mandanta a v souladu s jeho zájmy, které mandatář zná nebo musí znát. A dále je mandatář povinen oznámit mandantovi všechny okolnosti, které zjistil při zařizování záležitosti a jež mohou mít vliv na změnu pokynů mandanta. Interpretací tohoto dostáváme povinnost jednatele jednat pouze v souladu se zájmy společnosti, nikoliv jednotlivých společníků společnosti.

Povinností jednatele je i informovat společníky na zasedání valné hromady⁵¹, a pokud je zřízena, také dozorčí radu⁵². Jedná se o velmi významnou povinnost jednatele, při jejímž nesplnění nastupuje odpovědnost za škodu tímto vzniklou. Z ustanovení § 135 odst. 1 ObchZ vyplývá dále povinnost jednatele zajistit řádné vedení evidence a účetnictví. Jednatel není tedy povinen tuto evidenci osobně vést, je povinen aby se zprostil odpovědnosti pouze zajistit její vedení v potřebném rozsahu kvalifikovanými osobami, kterým pro výkon vedení evidence a účetnictví zajistí potřebné podmínky⁵³. I přes to, že jednatel zajistí odborné vedení účetnictví, a to osobou uvnitř struktury společnosti nebo třetí osobou, zůstávají některé povinnosti nedelegovatelně na jeho osobě. Zejména se jedná o podpis účetní závěrky statutárním orgánem. Pokud by k tomuto nedošlo, byla by závěrka považována za nesestavenou. V souvislosti s vedením účetní evidence je jednatel povinen zajistit ověření účetní závěrky auditorem, pokud společnosti s ručením omezeným plyne tato povinnost z ustanovení § 20 zákona o účetnictví⁵⁴. Dále je povinen zajistit zveřejnění účetní závěrky, povinnosti v souvislosti se zjištěním účetní ztráty společnosti a v neposlední řadě vypracovat zprávu o vztazích mezi propojenými osobami. Účelem vypracování zprávy o vztazích mezi propojenými osobami je odhalení vztahů, které jsou pro společnost nevýhodné. Jedná se o jeden z prvků koncernového práva.

Pravomoc jednatele není neomezená. Účelem omezení pravomoci jednatele je ochrana před zneužitím pravomoci na úkor společnosti samotné, jejich společníků, ale také třetích osob, zejména jejich věřitelů.

Působnost jednatele je omezena i na základě ustanovení § 135 odst. 2 ve spojení s § 196a ObchZ. Ustanovení § 196a, upravující možnost společnosti uzavřít smlouvu o úvěru nebo půjčce s členem představenstva, členem dozorčí rady, prokuristou nebo

⁵¹ § 135 odst. 1 ObchZ

⁵² § 138 odst. 1 ObchZ

⁵³ Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 10. 11. 1999 sp. zn. 29 Cdo 1162/99, ASPI

⁵⁴ Zákon č. 563/1991 Sb. o účetnictví

jinou osobou oprávněnou uzavřít takovou smlouvu jménem společnosti nebo osobami jim blízkými, se na jednatele společnosti s ručením omezeným použije přiměřeně. Jedná se tedy o omezení předmětu působnosti jednatele, z hlediska určitých obchodů mezi společností a osobami ve zvláštním vztahu ke společnosti. Tato úprava vychází z čl. 11 Druhé směrnice ES. Česká implementace je však značně přehnaná (rozšíření doby omezení i osob, na které spadá). Omezení pro uzavírání smluv o úvěru a půjčce platí pro obousměrné poskytování prostředků, tedy jak společností, tak i osobou ve zvláštním vztahu ke společnosti. V obou případech může být takto společnosti způsobena škoda. V těchto případech, s výjimkou případů, kdy jde o poskytnutí úvěru nebo půjčky ovládající osobou ovládané osobě nebo zajištění závazku ovládané osoby ovládající osobou, musí být takovéto smlouvy uzavřeny jen s předchozím souhlasem valné hromady a za podmínek obvyklých v obchodním styku. Valná hromada rozhoduje o udělení souhlasu prostou většinou hlasů přítomných společníků, dle procedury podle § 127 ObchZ, není-li společenskou smlouvou stanoven vyšší počet potřebných hlasů. Dále § 196a ObchZ omezuje možnost nabývání nebo převádění majetku mezi společností a osobami ve zvláštním postavení ke společnosti, osobami těmito osobami ovládanými nebo osobami s těmito osobami v koncernu, pokud tento majetek dosahuje alespoň desetiny upsaného základního kapitálu. V případech takového převodu majetku musí být hodnota majetku stanovena na základě posudku znalce jmenovaného soudem, a pokud k takovému převodu dojde v období do tří let po vzniku společnosti, musí být navíc schváleno valnou hromadou. Toto omezení se nevztahuje na nabytí nebo zcizení majetku v rámci běžného obchodního styku. V tomto ustanovení dochází k značnému rozšíření požadavků vyplývajících z Druhé směrnice ES, tedy prodloužení doby ze dvou na tři roky⁵⁵ po vzniku společnosti a dále rozšíření o osoby, které jsou s osobou ve zvláštním postavení se společností v koncernu.

Dalším z omezení působnosti jednatele, o kterém se zmíním, je omezení dle ustanovení § 128 odst. 2 ObchZ ve spojení s § 193 odst. 2 ObchZ. Zde je upraveno omezení k uzavření smlouvy o nabytí nebo zcizení majetku, jehož hodnota přesahuje v průběhu jednoho účetního období jednu třetinu vlastního kapitálu z poslední účetní závěrky, se vyžaduje souhlas valné hromady (případně dozorčí rady je-li ustanovena). Výjimkou, kdy se souhlas valné hromady (dozorčí rady) nevyžaduje, jsou případy, kdy

---

⁵⁵ Na rozdíl od Slovenské právní úpravy, která zachovala časové omezení na 2 roky. Viz. § 59a odst. 2 slovenského Obchodního zákonníku.

k nabytí dochází v běžném obchodním styku nebo pod dozorem či z podnětu orgánu veřejné moci nebo dojde-li k nabytí na některém z veřejně organizovaných trhů, například Burze cenných papírů Praha, a.s. V neposlední řadě je ustanovením § 196a zaveden požadavek předchozího souhlasu valné hromady s bezplatným převodem majetku společnosti na společníka a to ve všech případech.

Posledním omezením jednatele v rámci jednatelského oprávnění, o kterém se zde zmíním, je od účinnosti novely obchodního zákoníku zákonem č. 554/2004 Sb. povinnost stanovená v § 125 odst. 1 písm. j) ObchZ. Jedná se o povinný souhlas valné hromady s veškerými dispozicemi s podnikem nebo jeho částí.

Velmi rozporuplnou je otázka, jaké následky na platnost právního úkonu mají právní úkony učiněné v rozporu s ustanoveními omezujícími oprávnění jednatele dle ustanovení § 125 odst. 1 písm. j), § 193 odst. 2 a § 196a ObchZ. V zásadě jsou zastávány dva protichůdné názory, tedy absolutní neplatnost těchto úkonů a opačný názor, že jednání není vůči třetím osobám neplatné, ale jedná se o pouhé překročení jednatelského oprávnění, které není sankcionováno neplatností smlouvy. Já osobně se ztotožňuji s většinovým názorem, o absolutní neplatnosti takových právních úkonů, který zastává například Dědič J.⁵⁶, Černá S.⁵⁷, Štenglová I.⁵⁸, ale co je velmi důležité i judikatura soudů⁵⁹. Tento názor je podložen interpretací ustanovení § 39 OZ. Ten považuje za neplatný právní úkon, který svým obsahem nebo účelem odporuje zákonu nebo zákon obchází anebo se přičí dobrým mravům. Opačný názor zastává například Pelikánová I.⁶⁰ a Eliáš K.⁶¹.

Omezením jednatele v jiné než jednatelské sféře je tzv. zákaz konkurence. Dle § 136 ObchZ jednatel nesmí podnikat ve stejném oboru jako společnost, vstupovat se společností do obchodních vztahů, zprostředkovávat obchody společnosti pro jinou osobu, účastnit se na podnikání jiné obchodní společnosti se stejným nebo obdobným předmětem podnikání jako společník s neomezeným ručením nebo jako ovládající osoba nebo vykonávat funkci statutárního orgánu nebo jeho člena nebo funkci jiného

⁵⁶ Dědič, J., Obchodní zákoník. Komentář. III. Díl, Praha: Polygon, 2002, s. 2439

⁵⁷ Pelikánová a kol., Obchodní právo. 1. Díl, Codex Bohemia, Praha 1998, s. 453

⁵⁸ Dědič, J., Kříž, r., Štenglová, I., Akciové společnosti, C. H. Beck, Praha 2003, s. 372

⁵⁹ Rozsudek Nejvyššího soudu ČR sp. zn. 29 Odo 696/2002, ASPI; Rozsudek Nejvyššího soudu ČR sp. zn. 29 Cdo 2011/2000, ASPI

⁶⁰ Pelikánová, I. Komentář k obchodnímu zákoníku 2. Díl, Linde, Praha 1999, s. 957 an.

⁶¹ Eliáš, K. Některé zákonné konstrukce k ochraně majetku akciové společnosti. Poznámky k § 19 odst. 2 a k § 196a ObchZ Sborník XII. Karlovarské právnické dny, Linde, Praha 2002, s. 114-117

orgánu v právnické osobě se stejným nebo obdobným předmětem podnikání. Pro zákaz konkurence ve stejném nebo obdobném oboru podnikání není podstatné, zda se osoba v době kdy vykonávala i funkci jednatele, dozvěděla o možnosti uzavřít obchod jako soukromá osoba nebo při výkonu své funkce. Tento zákaz je tedy absolutní⁶². Totožnost nebo podobnost oboru podnikání je nutné vždy zkoumat v konkrétních případech a za konkrétních okolností. Na základě společenské smlouvy nebo stanov společnosti může být zákaz konkurence konkretizován a zpřísněn. Nikdy však není možné zúžit rozsah zákazu konkurence pod zákonem stanovený rozsah. Omezení konkurence působí pouze po dobu, kdy jednatel vykonává svou funkci, zákon však nevylučuje, aby byl jednatel na základě smlouvy zavázán k povinnosti dodržovat zákaz konkurence i po určitou dobu po zániku funkce, tedy konkurenční doložka. Problematikou možnosti takového omezení se zabýval i Ústavní soud ČR⁶³ a na základě principu článku 2 odst. 3 Listiny, tedy každý může činit, co není zákonem zakázáno, dovodil, i přes neexistenci výslovné pozitivní zákonné úpravy možnosti časového rozšíření zákazu konkurence, že článek 26 odst. 1 Listiny, garantující právo na podnikání, není možné vykládat tak, že jakákoli konkurenční doložka je neplatná. Jedná se ale pouze o dobrovolně převzatý závazek a je tedy nutné, aby byl tento závazek výslovně uveden. Je však sporné zda tento závazek může být uveden ve společenské smlouvě, která z hlediska smluvní teorie váže pouze smluvní strany, nebo zda tento závazek musí být uveden ve smlouvě o výkonu funkce. Dle mého názoru je druhá varianta, tedy uvedení závazku ve smlouvě o výkonu funkce, právně jistější a čistší. Aby však takto rozšířený zákaz konkurence zavazoval i jednatele, musí být za jeho dodržování poskytnuta přiměřená kompenzace, a nesmí se jednat o zjevně obmyslné jednání. Pokud by nebyly tyto podmínky dodrženy, jednalo by se o úkon v rozporu s dobrými mravy.

2.3.3 Vznik a zánik funkce

První funkce jednatele nebo jednatelů vzniká okamžikem vzniku společnosti samé, tedy zápisem do obchodního rejstříku. Určení počtu a jmen jednatelů je podstatnou náležitostí společenské smlouvy nebo zakladatelské listiny. V tomto smyslu judikoval Krajský soud v Hradci Králové⁶⁴.

⁶² Srovnej rozsudek Spolkového soudního dvora sp. zn. II ZR 246/84

⁶³ Srovnej: nález Ústavního soudu ČR sp. zn. II. ÚS 192/95 ze dne 1. 11. 1995, ASPI

⁶⁴ Srovnej rozhodnutí 15 Co 11/93, ASPI

Funkce dalších jednatelů vzniká jmenováním rozhodnutím valné hromady, rozhodnutím společníků mimo valnou hromadu, rozhodnutím jediného společníka nebo ve zvláštních případech může být jednatel jmenován soudem. Obecně platí, že pravomoc jmenovat jednatele nemůže být delegována na třetí osobu. Ke jmenování jednatele soudem může dojít, pokud zanikne funkce některého jednatele a statutární orgán není z tohoto důvodu schopen plnit své funkce a pokud je na jmenování soudem podán návrh osobou, která na tom prokáže právní zájem. Možnost jmenování jednatele soudem přichází v úvahu v případech, kdy zánikem funkce několika jednatelů nebude možné dosáhnout potřebného počtu společně jednajících jednatelů stanoveného ve společenské smlouvě nebo zakladatelské listině, nebo v případech kdy zanikne funkce jediného jednatele společnosti. Takto jmenovaný jednatel zůstává ve funkci do doby, než bude do funkce řádně, tedy kompetentním orgánem, jmenován nový jednatel. Do funkce jednatele může být soudem jmenován společník i proti své vůli, jedná se tedy o výjimku z obecně platné zásady dobrovolnosti výkonu funkce, a společník se nemůže této funkci ani vzdát. Jediným možným volným způsobem jak se v těchto případech funkce zbavit, je požádat soud o odvolání z funkce v případech kdy nelze po společníkovi spravedlivě požadovat, aby funkci jednatele vykonával. Důkazní břemeno v těchto případech spočívá na společníkovi.

Za důležité pokládám pochopení problematiky, kdy z hlediska následné změny statutárního orgánu, je nutná změna společenské smlouvy nebo zakladatelské listiny. Do společenské smlouvy nebo zakladatelské listiny se, dle §110 odst. 1 písm. e), zapisují pouze jména a bydliště prvních jednatelů společnosti a způsob jejich jednání. Pokud dojde k prostému nahrazení jednatelů, kde počet předchůdců a nástupců je shodný a shodný je i způsob jednání, není nutná změna společenské smlouvy nebo zakladatelské listiny. Obdobně není vyžadována změna společenské smlouvy nebo listiny, pokud dojde k prostému zániku funkce člena určitého počtu jednatelů, pokud se nejedná o úmysl snížit počet jednatelů trvale a valná hromada (společníci) má v úmyslu jmenovat jednatele nové. Je však nutné ustanovit nového člena statutárního orgánu do tří měsíců⁶⁵. Nedodržení této lhůty má následky dle § 135 odst. 2 ve spojení s §194 odst. 2 ustanovení první až páté věty, tedy může soudním rozhodnutím, i bez návrhu, dojít ke zrušení a nařízení likvidace společností. Pokud se však jedná o trvalý zájem na snížení počtu jednatelů, je změna společenské smlouvy nebo zakladatelské listiny nezbytná.

⁶⁵ Srovnej: rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR sp. zn. 29 Odo 269/2002, ASPI

Funkce statutárního orgánu trvá i v případech zrušení společnosti s likvidací nebo je-li společnost v úpadku. V těchto případech dochází k podstatnému omezení působnosti jednatelů.

Funkce statutárního orgánu zaniká z důvodů stanovených v obecné části této práce. Jedná se tedy zejména o odvolání, odstoupení, uplynutí funkčního období, ztráta způsobilosti k výkonu funkce, dohodou stran, smrtí fyzické osoby, zánikem právnické osoby, nebo zánikem společnosti samé. Některé způsoby zániku jsou modifikovány povahou společnosti s ručením omezeným.

Odstoupení z funkce jednatele je dvoufázový proces. První fází procesu odstoupení jednatele z funkce je oznámení. Oznámení je jednostranný projev vůle jednatele, z čehož vyplývá, že orgán, kterému je směřován, oznámení odstoupení neschvaluje ani nezamítá, ale pouze jej bere na vědomí. Na rozdíl od předchozích typů obchodních společností nemusí odstupující jednatel doručit oznámení společnosti a všem jejím společníkům, ale dle § 66 ObchZ postačí, pokud oznámí odstoupení orgánu jehož je členem nebo orgánu který ho do funkce jmenoval. Oznámením příslušnému orgánu se odstoupení stává platným a jeho zpětvzetí je možné pouze se souhlasem příslušného orgánu. Písemná forma oznámení není nutná, je však vhodná z hlediska průkaznosti. Z dosud řečeného je zřejmé, že v případech, kdy je ve společnosti s ručením omezeným pouze jediný monokratický orgán, na základě jazykové interpretace bychom dospěli ke stejnému závěru i v případě mnohosti monokratických statutárních orgánů, je jednatel oprávněn oznámit své odstoupení pouze valné hromadě popřípadě jedinému společníkovi⁶⁶. V těchto případech končí výkon funkce dnem, kdy měla valná hromada na svém prvním zasedání odstoupení projednat, respektive kdy jej projednala. Podmínkou zániku funkce je tedy řádné svolání zasedání valné hromady, bez ohledu na její usnášenschnost. Je-li ve společnosti více jednatelů je paleta možností průběhu odstoupení pestřejší. V těchto případech rozhodnutí jednatele, kterému orgánu odstoupení oznámí, závisí pouze na jeho vůli. V úvahu přichází orgán, jehož je členem nebo valná hromada. K projednání je příslušná valná hromada, pokud ve společenské smlouvě, zakladatelské listině nebo stanovách není stanoveno, že postačí projednání orgánem, jehož je členem. Funkce opět zaniká dnem, kdy jej příslušný orgán projednal nebo měl projednat na nejbližším zasedání. V případě, že je

---

⁶⁶ Srovnej: rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR sp. zn. 29 Odo 1549/2005, ASPI

odstoupení oznámeno na zasedání orgánu příslušného k projednání odstoupení, zaniká funkce, není-li na návrh odstupujícího dohodnut jiný termín, uplynutím dvou měsíců od takového oznámení.

Pokud se jedná o odvolání, je možné jednatele odvolat z jakéhokoli důvodu nebo dokonce bez udání důvodu. V tomto je pravomoc valné hromady (respektive společníků) v zásadě neomezená. Nutné je pouze řádné svolání a rozhodnutí valné hromady nebo rozhodnutí společníků mimo valnou hromadu. Dodržení zákonných procesních požadavků přezkoumává rejstříkový soud⁶⁷. Do pravomoci soudu však nespadá věcné přezkoumávání rozhodnutí⁶⁸.

Dojde-li k vzniku nebo zániku funkce jednatele, je vždy třeba tuto skutečnost zapsat do obchodního rejstříku za účelem udržení souladu mezi stavem skutečným a stavem rejstříkovým.

2.3.4 Působnost statutárního orgánu

Do působnosti statutárního orgánu společnosti s ručením omezeným, tedy jednoho nebo více jednatelů, spadá na rozdíl od osobních typů společností jak obchodní vedení společnosti tak jednatelské oprávnění.

V případech kdy je ve společnosti pouze jediný jednatel, vykonává tento samostatně obchodní vedení i jednatelské oprávnění. V ostatních případech, je-li ve společnosti více jednatelů, u obchodního vedení se vyžaduje k rozhodnutí souhlas většiny jednatelů. Společenská smlouva, zakladatelská listina nebo stanovy mohou upravit obchodní vedení odlišně od zákonné úpravy. Ohledně obchodního vedení není nikdo oprávněn dávat jednatelům závazné pokyny, nestanoví-li obchodní zákoník jinak. Jednat jménem společnosti je oprávněn každý z členů statutárního orgánu samostatně, nestanoví-li společenská smlouva nebo zakladatelská listina jinak. Pokud některý z těchto dokumentů stanoví, že jednání vůči třetím osobám musí vykonávat společně více jednatelů, popřípadě všichni jednatelé, jedná se o určení způsobu jednání statutárního orgánu⁶⁹, nikoliv o omezení jednatelského oprávnění. Způsob jednání se zapisuje do obchodního rejstříku a způsobuje neplatnost právního úkonu, pokud není dodržen. Na

⁶⁷ Civ. rozhodnutí vázný 2736 z roku 1923

⁶⁸ Civ. rozhodnutí Vázný 1747 z roku 1922, ASPI

⁶⁹ Rozsudek Nejvyššího soudu ČR sp. zn. 29 Odo 198/2002, ASPI

rozdíl od toho omezení jednatelského oprávnění se nezapisuje do obchodního rejstříku. Omezení jednatelského oprávnění je možné uložit na základě společenské smlouvy, zakladatelské listiny, stanov nebo rozhodnutí valné hromady. Omezení jednatelského oprávnění je vůči třetím osobám neúčinné, i pokud o tomto omezení třetí osoby věděly⁷⁰. To však nevylučuje odpovědnost jednatele k náhradě škody v případě porušení omezení jednatelského oprávnění.

2.4. Akciová společnost

2.4.1 Akciová společnost a statutární orgán akciové společnosti obecně

Akciová společnost je právnickou osobou, která bez ohledu na předmět její činnosti, tedy podnikání nebo jinou činnost, si drží svůj podnikatelský charakter a je zapisována do obchodního rejstříku. Jedná se o typickou kapitálovou obchodní společnost, jejíž kapitál je rozvržen na určitý počet akcií o určité jmenovité hodnotě, na rozdíl od společnosti s ručením omezeným, v níž nenacházíme prvky osobních společností. V jistých případech, kdy jsou vydávány listinné akcie na majitele, mohou být její společníci zcela anonymní. Mezi společnostmi a jejichmi společníky je volná vazba a účasti na společnosti se lze zbavit velmi snadno převodem akcií. To je podpořeno nemožností vyloučení převoditelnosti akcií. Dalším charakteristickým prvkem akciové společnosti je, že společníci akciové společnosti, dále jen akcionáři, neručí za trvání společnosti za její závazky a po jejím zrušení s likvidací ručí akcionáři za závazky společnosti do výše svého podílu na likvidačním zůstatku.

Úprava akciové společnosti jako právní formy obchodní společnosti je podrobná a přísná. To je zřejmě důvodem, proč je pro některé podnikatele v jistých oborech stanovena jako obligatorní právní forma. Jedná se zejména o podnikatele na kapitálovém trhu. Dobrovolně je právní forma akciové společnosti využívána zejména pro finančně a časově velmi náročné projekty.

Zákon stanoví jako povinné orgány společnosti valnou hromadu, představenstvo a dozorčí radu. Jiné orgány může akciová společnost zřizovat, jen pokud je ve

---

⁷⁰ Srovnej: rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR sp. zn. 29 Odo 34/2004, ASPI

stanovách upravena jejich působnost, délka funkčního období a způsob rozhodování⁷¹. Působnost je mezi jednotlivé obligatorní orgány rozdělena takto: valná hromada je nejvyšším orgánem společnosti a do její působnosti patří činnosti dle § 187 ObchZ, představenstvo je statutárním orgánem společnosti a dozorčí radě je svěřen dohled nad výkonem působnosti představenstva a uskutečňováním podnikatelské činnosti společnosti.

U akciové společnosti činí právní úkony jménem společnosti a vykonává obchodní vedení společnosti statutární orgán, tedy představenstvo⁷². Představenstvo rozhoduje o všech věcech akciové společnosti, jež nejsou svěřeny do působnosti valné hromady nebo dozorčí radě, dle 194 odst. 3 ObchZ, tedy většinou hlasů členů určených stanovami, popřípadě většinou hlasů všech svých členů. Charakterem je představenstvo kolektivním orgánem společnosti, jehož počet členů je určen ve stanovách společnosti. Má nejméně tři členy, s výjimkou případů, kdy má společnost jediného akcionáře a kde může mít představenstvo jediného člena, tedy orgán monokratický. Horní hranice počtu akcionářů není stanovena, avšak při vyšším počtu členů je nutné uvážit, zda bude takovýto orgán efektivní a práce schopný. 2.

Na základě zákona se členové představenstva dělí na předsedu představenstva a řadové členy představenstva. Na základě úpravy ve stanovách společnosti jsou často, ač se o této funkci obchodní zákoník nezmiňuje, zřizovány funkce místopředsedů představenstva. Do funkce předsedy představenstva je ustavován člen představenstva, kterého si zvolí členové představenstva ze svých řad. Pokud se jedná o jednočlenné představenstvo, vykonává funkci předsedy představenstva jeho jediný člen. Současná úprava nedovoluje přenést pravomoc volit předsedu představenstva na jiný orgán společnosti, tedy na valnou hromadu anebo dozorčí radu.

Není-li ve stanovách určeno jinak, jsou oprávněni společnost navenek zavazovat, tedy jednat jménem společnosti, všichni členové představenstva samostatně. Jiné určení způsobu jednání společnosti navenek vůči třetím osobám musí být upraveno ve stanovách společnosti. Členové představenstva a způsob jakým zavazují společnost se zapisují do obchodního rejstříku. V oblasti jednání společnosti jsou s funkcí předsedy představenstva spojena jistá oprávnění. Například podle ustanovení § 21 odst. 1 písm. a)

⁷¹ § 173 odst. 1 písm. g) Obch. z

⁷² § 20 odst. 1 OZ

OSŘ je jedinou osobou oprávněnou přímo ze zákona jednat jménem akciové společnosti v soudním řízení, bez ohledu na způsob jednání zapsaný do obchodního rejstříku. Ostatní členové mohou za společnost jednat v soudním řízení jen, jestliže tím byli představenstvem pověřeni. V případě takového pověření se nejedná o udělení plné moci, ale o pověření na základě rozhodnutí představenstva dle § 194 odst.3 ObchZ. Toto pověření se prokazuje uděleným pověřením a výpisem z obchodního rejstříku, o tom že osoba pověřená je členem představenstva společnosti.

Předpokladem pro výkon funkce člena představenstva je splnění zákonných podmínek pro způsobilost k výkonu funkce. Musí se jednat o fyzickou osobu, s výjimkou případů kdy je člen představenstva jmenován soudem po splnění předpokladů stanovených v ustanovení § 194 odst. 2 a § 71 odst. 2,6,7 ObchZ, na jehož podobné použití odkazuje první z ustanovení. Dále se musí jednat o osobu, která je plně způsobilá k právním úkonům, je bezúhonná ve smyslu živnostenského zákona, nenastala u ní překážka provozování živnosti podle živnostenského zákona a nenastala u ní překážka výkonu funkce statutárního orgánu nebo tato překážka odpadla po jejím vzniku. Za překážku výkonu funkce člena představenstva je možné považovat, ač se zákon o tom nezmiňuje, pokud je fyzické osobě svěřena prokura nebo výkon funkce člena dozorčí rady. Z povahy věci je tato kombinace funkcí vyloučena.

2.4.2 Vztah mezi členy představenstva a společností

Vztah společnosti a členů představenstva je vztahem, kde se vzájemná práva a povinnosti řídí přiměřeně ustanoveními o smlouvě mandátní, nevyplyvá-li ze smlouvy o výkonu funkce nebo ustanovení obchodního zákoníku jiné určení práv a povinností. Zvláštní úprava vztahů je pro akciovou společnost uvedena přímo v obchodním zákoníku, ale dále také ve zvláštních zákonech. V obchodním zákoníku se jedná o úpravu v ustanoveních § 194 a §200. Ze zvláštních zákonů bych zmínil například zákon o bankách, který v § 8 a § 8a upravuje orgány banky. Pro určení práv a povinností ve smlouvě o výkonu funkce jsou zákonem stanoveny náležitosti, zejména musí být smlouva v písemné formě a musí být schválena valnou hromadou. Pokud není naplněna podmínka písemnosti, způsobuje to neplatnost smlouvy. Následky neschválení smlouvy valnou hromadou společnosti jsou sporné. Já osobně se ztotožňuji s judikaturou⁷³ a

⁷³ Stovnej: rozhodnutí Nejvyššího soudu sp. zn. 29 Odo 414/2003, ASPI

názory valné části odborníků, že nedostatek schválení smlouvy způsobuje pouze neúčinnost smlouvy v případech kdy je smlouva uzavřena před schválením. Zde tak smlouva nabývá účinnosti schválením. V případech kdy je smlouva schválena valnou hromadou předběžně, nabývá účinnosti uzavřením. Tato interpretace je založena na předpokladu, že zákon nepředepisuje neplatnost smlouvy, pokud není předběžně schválena, tedy způsobuje pouze mírnější následky- neúčinnost. ?

Jak potvrdila i judikatura⁷⁴, nejedná se ve vztahu mezi společnostmi a jejich statutárními orgány v rámci činnosti těchto orgánů o pracovně-právní vztah. To však nebrání těmto osobám ve výkonu jiné činnosti na základě pracovně-právního vztahu, pokud se nejedná o činnosti spadající do rámce činností obstarávaných statutárním orgánem.

Rozsah vzájemných práv a povinností je obdobný jako ve společnosti s ručením omezeným.

2.4.3 Vznik a zánik funkce člena představenstva

Funkce člena představenstva vzniká volbou, kooptací nebo jmenováním soudem a podmínkou jejího vzniku není zápis do obchodního rejstříku. Zápis člena představenstva do obchodního rejstříku je v současnosti zápisem deklaratorním, na rozdíl od požadavku zápisu člena představenstva, jako i dalších statutárních orgánů obchodních společností do obchodního rejstříku požadovanou pro vznik funkce před novelou provedenou zákonem č. 142/1996 Sb. Před účinností této novely bylo v § 13 odst. 2 obchodního zákoníku stanoveno, že jednání statutárního orgánu je jednáním podnikatele, pokud je zapsán do obchodního rejstříku. Jednalo se o zápis konstitutivního charakteru. Tato úprava přinášela jisté interpretační problémy, protože ač bylo jasně dáno, že funkce řádně ustanoveného statutárního orgánu nebo jeho člena vzniká zápisem do obchodního rejstříku, úprava již nestanovila, kdy funkce zaniká. Zda zaniká ukončením výkonu funkce nebo až výmazem z obchodního rejstříku. Za poznámku stojí, že konstitutivnost zápisu statutárního orgánu byla stanovena pouze pro obchodní společnosti a družstva, a neplatil pro ostatní právnické osoby. Po novele, která spočívala ve vypuštění podmínky zápisu orgánu do obchodního rejstříku, vzniká funkce

⁷⁴ Rozhodnutí Vrchního soudu Praha uveřejněné ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek NS pod č. 13/1995, sp. zn. 6 Cdo 108/92, ASPI

statutárního orgánu nebo jeho člena, tedy i představenstva akciové společnosti, okamžikem kdy byli do funkce řádně ustanoveni.

Jedním ze způsobů řádného ustanovení člena představenstva je volba. Členy představenstva volí, není li ve stanovách uvedeno jinak, nejvyšší orgán společnosti, tedy valná hromada nebo jediný akcionář, který vykonává funkci valné hromady. Další možností je, že stanovy společnosti přidělují funkci volitele členů představenstva dozorčí radě. V případě prvních členů představenstva vzniká funkce dnem vzniku společnosti, tedy zápisem společnosti do obchodního rejstříku.

Zvláštní formou vzniku funkce člena představenstva je kooptace. Tato možnost vyplývá z ustanovení § 194 odst. 2 ObchZ po kumulativním splnění dvou zákonných podmínek. Tedy, stanovy společnosti i s touto možností počítají a upravují a druhou podmínkou je, že počet členů jmenovaných valnou hromadou nepoklesl pod polovinu. Z uvedeného vyplývá závěr, že možnost kooptace nelze uplatnit v případech, kdy jsou členové představenstva voleni dozorčí radou a to ani v případech, kdy by tuto možnost upravovaly stanovy společnosti. Členové představenstva takto kooptovaní vykonávají svou funkci do příštího zasedání valné hromady.

Člen představenstva může být jmenován na uprázdněná místa soudem na návrh osoby, která na tom prokáže právní zájem, pokud se funkce člena uprázdnila a nebude-li z tohoto důvodu představenstvo schopno vykonávat své funkce. Takto jmenovaný člen představenstva vykonává svou funkci do doby, než bude příslušným orgánem zvolen nový člen nebo členové. Takto může být do funkce člena představenstva ustanoven akcionář i proti své vůli. Ten se pak své funkce nesmí vzdát, ale má možnost požádat soud o odvolání z funkce člena představenstva, nelze-li po něm spravedlivě požadovat aby funkci vykonával. Příklad jmenování člena představenstva je také výjimečným případem, kdy se členem představenstva může stát právnická osoba. Ta je však povinna určit fyzickou osobu, která bude jejím jménem funkci vykonávat.

Stanovy společnosti stanoví funkční období členů představenstva. Toto období však nesmí dle kogentního ustanovení obchodního zákoníku přesáhnout pět let. Pokud tedy stanovy společnosti nestanoví něco jiného nebo pokud stanoví funkční období delší než pět let, což je neplatné, je funkční období právě pět let. Funkční období se počítá pro jednotlivé členy představenstva samostatně, to je výhodné z hlediska kontinuity vedení a rozhodování společnosti. Funkci člena představenstva je možné vykonávat i

opakovaně. Za velice problematickou a spornou byla považována do účinnosti novely obchodního zákoníku zákonem č. 370/2000 Sb. otázka, zda je možné stanovit funkční období jednotlivých členů představenstva odlišně, což by mohlo způsobit perpetualitu představenstva, která by byla v rozporu s úpravou předcházející novely, kde nesmělo funkční období představenstva přesáhnout pět let. To, dle svého jazykového významu více naznačovalo, že funkční období končí pro celé představenstvo současně. To by však bylo v rozporu s potřebami společnosti. Pochybnosti byly rozptýleny až zmíněnou novelou a jejím výslovným určením, že funkční období plyne pro jednotlivé členy samostatně.

Dosud nezmíněnou podmínkou volby a výkonu funkce, na základě dobrovolnosti funkce, je souhlas s volbou a výkonem funkce. Dobrovolnost funkce je prolomena pouze, jak již bylo řečeno, u jmenování do funkce soudem. Souhlas s volbou do funkce člena představenstva je možné dát předem nebo následně po volbě do funkce. Není-li souhlas s volbou dán, je tato okolnost důvodem pro zamítnutí návrhu na povolení zápisu člena představenstva do obchodního rejstříku anebo důvodem pro návrh na vyslovení neplatnosti usnesení valné hromady o volbě člena představenstva.

2.4.4 Působnost představenstva

Do působnosti představenstva akciové společnosti spadá jak pravomoc k obchodnímu vedení společnosti, tak jednatelská působnost. Obsah těchto pojmů lze u akciové společnosti vykládat obdobně jako v rozhodnutí Nejvyššího soudu pro společnost s ručením omezeným: „*Obchodním vedením společnosti ve smyslu ustanovení § 134 obch. zák. je řízení společnosti, tj. zejména organizování a řízení její podnikatelské činnosti, včetně rozhodování o podnikatelských záměrech. Právní úkon, kterým se realizuje rozhodnutí o obchodním vedení společnosti, jež má více jednatelů, je jednáním jménem společnosti, k němuž je oprávněn každý z jednatelů samostatně, nestanoví-li společenská smlouva nebo stanovy jinak (§ 133 odst. 1 obch. zák.).*“⁷⁵

Právní teorii pojem "obchodní vedení" vykládá jako řízení společnosti (zejména organizování a řízení její podnikatelské činnosti, včetně rozhodování o podnikatelských

⁷⁵ Citace z rozhodnutí publikovaného ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek Nejvyššího soudu pod č. 80/2005, sp. zn. 29 Odo 479/2003, ASPI

záměrech)⁷⁶ V případě akciové společnosti je navíc výslovně stanoveno, že do obchodního vedení patří i řádné vedení účetnictví a předkládání účetních závěrek a návrhu na rozdělení zisku a ztráty valné hromadě. Zároveň je však působnost představenstva v oblasti obchodního vedení vymezena i negativně tak, že do působnosti představenstva nespádají věci svěřené do působnosti valné hromady nebo dozorčí rady. Obchodní vedení vykonává představenstvo jako celek, tedy na základě hlasování dle ustanovení §194 odst. 3 ObchZ. Rozhodnutí představenstva je stanoveno většinou hlasů členů představenstva. Tato většina může být stanovena stanovami, nebo pokud se tímto stanovy nezabývají, nabízí obchodní zákoník podpůrné ustanovení. Součástí případné úpravy rozhodování ve stanovách společnosti musí být určení potřebné většiny nutné k přijetí rozhodnutí, ale zároveň stanovení podmínek usnášeníschopnosti představenstva. Podpůrné ustanovení obchodního zákoníku stanoví pro rozhodování většinu hlasů všech svých členů, nemusí se proto zabývat podmínkami usnášeníschopnosti.

Dle mého názoru je však třeba rozlišovat obchodní vedení týkající se krátkodobých rozhodnutí náležející představenstvu, zde zákonná úprava posiluje postavení představenstva v mezích obchodního vedení zákazem kohokoli zasahovat do výkonu tohoto oprávnění s výjimkou koncernově uspořádaných společností, a zásahy do řízení společnosti příslušející valné hromadě, kterými určuje dlouhodobé strategie společnosti. Toto rozlišování je velmi obtížné, ale nezbytné. Pokud by toto rozlišení neplatilo, velmi by to omezovalo právo akcionářů podílet se skrze valnou hromadu na řízení společnosti a ve své podstatě by to snižovalo postavení valné hromady, která má být nejvyšším orgánem společnosti.

Další součástí působnosti představenstva, respektive členů představenstva, je jednatelské oprávnění. Způsob, jakým členové představenstva vykonávají jednatelské oprávnění, tedy činí jménem společnost právní úkony, určují stanovy společnosti nebo zákon. Zákon přichází podpůrně s principem, není-li stanoveno ve stanovách společnosti jinak, jedná jménem společnosti každý člen představenstva samostatně. Jako u jiných obchodních společností, je představenstvo (jeho člen) oprávněn jednat jménem společnosti ve všech věcech. Jedná se tedy o generální jednatelské oprávnění, které může být omezeno stanovami, rozhodnutím valné hromady, rozhodnutím dozorčí rady a

---

⁷⁶ Štenglová, I. – Plíva, S. – Tomsa, M. a kol. Obchodní zákoník: Komentář, C. H. Beck, Praha 2003, str. 419 - 420

zákonem. S výjimkou zákonných omezení jsou tato omezení neúčinné vůči třetím osobám, bez ohledu, zda byla omezení zveřejněna nebo známa třetím osobám. Tato omezení nemají vliv na platnost a účinnost jednání. Výjimkou z tohoto pravidla jsou omezení jednatelského oprávnění zákonem, která jsou účinná vůči třetím osobám, a způsobují neplatnost nebo neúčinnost jednání, není-li v zákoně stanoveno, že tyto účinky nemají.

2.5. Evropské hospodářské zájmové sdružení

Obchodní zákoník ve svém ustanovení § 56 řadí mezi obchodní společnosti také dvě formy nadnárodních společností, které jsou upraveny právem Evropského společenství a zvláštními národními právními předpisy. První formou, o níž se zmíním, je nejstarší forma nadnárodní korporace upravená sekundárními normami komunitárního práva, tedy evropské hospodářské zájmové sdružení. Právní úprava evropského zájmového sdružení je založena na nařízení Rady č. 2137/85/EHS o evropském hospodářském zájmovém sdružení a národní legislativa spočívá v zákoně č. 360/2004 Sb. o evropském hospodářském zájmovém sdružení.

Hlavním posláním evropského hospodářského zájmového sdružení je ulehčovat a rozvíjet hospodářskou činnost jeho členů, nikoliv dosahovat vlastního zisku, čímž se zásadně odlišuje od obchodních společností v českém právním řádu, které jsou vesměs zakládány za účelem dosažení zisku. Na základě nařízení o evropském hospodářském zájmovém sdružení záleží pouze na národní úpravě, zda za účelem dosahování cílů, přiznává sdružení právní subjektivitu. Pro sdružení se sídlem v České republice, stanoví národní právní předpis⁷⁷, že sdružení se přiznává právní subjektivita. Jedná se tedy o právnickou osobu.

Obligatormními orgány společnosti jsou dle článku 16 odst. 1 nařízení⁷⁸ členové jednající společně a jednatel (jednatelé). Smlouvou o sdružení mohou být zřízeny i orgány další, pokud zároveň stanoví i působnost těchto orgánů. Ani jeden z těchto orgánů není statutárním orgánem sdružení.

⁷⁷ Srovnej § 1 odst. 2 zákona č. 360/2004 Sb. o evropském hospodářském zájmovém sdružení

⁷⁸ Nařízení Rady 2137/85/EHS o evropském hospodářském zájmovém sdružení

Společně jednající členové jsou nejvyšším orgánem společnosti oprávněným k přijetí jakéhokoli rozhodnutí týkajícího se sdružení. Postavení společně jednajících členů se blíží postavení valné hromady v kapitálových společnostech, avšak o valnou hromadu se nejedná. Na rozdíl od valné hromady v národních kapitálových společnostech se při rozhodování nemusí společně jednající členové sejít na společném zasedání. Záleží pouze na členech, jakým způsobem své rozhodnutí přijmou.

Druhým obligatorním orgánem evropského hospodářského sdružení jsou jednatelé (jednatele). Jak již bylo řečeno výše, nejedná se v případě evropského hospodářského zájmového sdružení u jednatelů o výkon funkce statutárního orgánu. Činnost jednatele je v tomto případě činností zástupce společnosti⁷⁹. Přesto vykonává jednatele, až na jisté výjimky, obdobné pravomoci jako jednatele národních obchodních společností. Jedná se o pravomoc zastupovat sdružení ve vnějších vztazích a pravomoc vykonávat obchodní vedení společnosti. Rozdíl mezi statutárním orgánem národních obchodních společností a jednatelem evropského hospodářského zájmového sdružení spočívá například v omezení jednatele k oprávnění. Jednatelé sdružení jsou oprávněni pouze k jednání za společnost v rámci jejího předmětu činnosti. Pokud dojde k překročení tohoto omezení, zavazuje jednání jednatele společnost, ledaže se společnosti podaří prokázat, že třetí osobě bylo známo nebo podle okolností jednání nemohlo být neznámo překročení předmětu činnosti. Zároveň však nařízení stanoví, že pouhý zápis předmětu sdružení do rejstříku nepostačuje jako důkaz pro splnění podmínek v předešlé větě. Zatímco pro Statutární orgány národních obchodních společností platí, že jsou oprávněny jednat jménem společnosti ve všech věcech, tedy i ve věcech které překračují předmět činnosti společnosti. Ostatní vnitřní omezení jednatele k oprávnění jednatele sdružení, mají dle ustanovení čl. 20 odst. 1 nařízení o evropském hospodářském sdružení stejné následky, jaké upravuje obchodní zákoník v § 13 odst. 5. Tedy neúčinnost vůči třetím osobám a to i v případech kdy tato omezení byla zveřejněna a třetím osobám známá.

Není-li ve smlouvě o sdružení stanoveno jinak, je, v případech, kdy má společnost více jednatelů, oprávněn každý jednatele jednat za společnost samostatně. Pokud je ve smlouvě o sdružení stanoveno, že za společnost může jednat pouze více

---

⁷⁹ Srovnej ustanovení čl. 20 odst. 1 nařízení Rady 2137/85/EHS o evropském hospodářském zájmovém sdružení

jednatelů společně, může být toto uplatňováno vůči třetím osobám, pouze pokud došlo k zveřejnění v úředním věstníku státu sídla sdružení⁸⁰.

Počet jednatelů není nařízením omezen, záleží tedy pouze na určení počtu jednatelů ve smlouvě o sdružení nebo v usnesení členů, s ohledem na funkčnost a přehlednost. Funkci jednatele může dle úpravy nařízení Rady vykonávat zásadně pouze fyzická osoba. Právnícká osoby může být jmenována jednatelem sdružení, pokud taková právnícká osoba určí fyzickou osobu oprávněnou ji zastupovat a tato osoba je zapsána do obchodního rejstříku, a pouze pokud tak stát sídla sdružení stanoví v národním předpise. Fyzická osoba, ale i osoba pověřená jednatelem právníckou osobou, musí splňovat podmínky pro výkon funkce správního nebo řídicího orgánu podle na ní aplikovatelného práva a vnitrostátního práva státu sídla sdružení.

U sdružení, jehož sídlo je v České republice, je možné, aby jednatelem sdružení byla jak fyzická tak právnícká osoba. Možnost jmenovat právníckou osobu jednatelem sdružení jednoznačně vyplývá, po splnění dalších podmínek, z ustanovení § 8 odstavce 2 zákona o evropském hospodářském sdružení⁸¹. Fyzická osoba jmenovaná jednatelem, i osoba pověřená jednatelem právníckou osobou, musí tedy splňovat požadavky českého právního řádu pro výkon funkce jednatele společnosti s ručením omezeným, jež jsou uvedeny výše.

Pravidla pro jmenování a odvolávání jednatelů sdružení mohou být stanovena ve smlouvě o sdružení. Pokud není jmenování a odvolávání jednatelů upraveno ve smlouvě o sdružení, přináší nařízení Rady o evropském hospodářském zájmovém sdružení subsidiární úpravu v ustanovení článku 19 odst. 3, tedy, že o jmenování a odvolání rozhodují členové sdružení rozhodnutím přijímaným všemi hlasy. Tato úprava, pokud není problematika jmenování a odvolání upravena ve smlouvě o sdružení odlišně, například stanovení požadavku usnesení většinou členů, může dle mého názoru způsobovat nemalé potíže ohledně jednání jménem společnosti navenek. Zjevně je problematický požadavek rozhodnutí o odvolání jednatele všemi hlasy členů.

⁸⁰ Srovnej čl. 9 odst. 1 nařízení Rady 2137/85/EHS o evropském hospodářském zájmovém sdružení

⁸¹ zákon č. 360/2004 Sb. o evropském hospodářském zájmovém sdružení

2.6. Evropská společnost

Druhou formou nadnárodní společnosti, která je upravena právem Evropského společenství a zvláštními národními právními předpisy je evropská společnost. Úprava evropské společnosti spočívá zejména v nařízení Rady ES č. 2157/2001 o statutu evropské společnosti a na to navazující směrnici Rady ES č. 2001/86/ES, kterou se doplňuje statut evropské společnosti. Na národní úrovni je předpokládána úprava zákony, která vyplní mezery v úpravě evropských společenstev. Tímto zákonem je v českém právním řádu zákon č. 627/2004 Sb. o Evropské společnosti.

Struktura orgánu v rámci Evropské společnosti je upravena alternativně. Zakladatelé evropské společnosti mají možnost volby mezi monistickým nebo dualistickým modelem upřádání orgánů společnosti. Pokud národní úprava jeden z těchto modelů nezná, v České republice se například jedná o monistický model, je členský stát povinen přijmout úpravu speciálně pro evropskou společnost. V případě monistického modelu řízení společnosti, běžně užívaného v anglosaských zemích a ve Francii a Itálii, jsou orgány společnosti pouze valná hromada, jako nejvyšší orgán společnosti, a druhým orgánem je správní rada, která kumuluje funkce výkonnou a dozorčí. Druhý model, tedy dualistický model řízení společnosti, aplikovaný v České republice na národní akciovou společnost, zřizuje ve společnosti valnou hromadu, jako nejvyšší orgán společnosti, dále představenstvo a dozorčí radu. Představenstvo vykonává exekutivní funkce a dozorčí rada funkce dozorové.

I přes rozdílnost obou modelů platí pro oba společně některá pravidla týkající se orgánů společnosti nebo jejich členů. Právní úprava nařízení Rady o statutu evropské společnosti⁸² umožňuje například, aby členem orgánu společnosti mohla být právnická osoba, pokud tak stanoví stanovy evropské společnosti a pokud to není v rozporu s národním právním předpisem, ve státě sídla společnosti, upravujícím akciovou společnost. Dle mého názoru, ve shodě s většinou panující doktríny, se v případě České republiky, jedná o případ, kdy je účast právnických osob v orgánech společnosti vyloučena. Dovožuji tak především ze znění ustanovení obchodního zákoníku upravujících orgány národní akciové společnosti, zejména ustanovení § 194 odst. 7 ObchZ, jež výslovně stanoví, že členem představenstva může být pouze fyzická osoba. I

⁸² nařízení Rady ES č. 2157/2001 o statutu evropské společnosti

přesto, že i toto ustanovení má jisté výjimky⁸³, jedná se dle mého názoru, o využití výše zmíněné pravomoci svěřené nařízením Rady. Dále nařízení rady určuje, odlišně od národní úpravy, maximální funkční období členů orgánů společnosti a možnost znovu zvolení (jmenování) do funkce. Funkční období členů představenstva a dozorčí rady nebo správní rady nesmí být delší než 6 let a úpravou ve stanovách je možné zamezit znovunastolení do funkce⁸⁴. Novum, z hlediska české právní úpravy národních obchodních společností, je možnost výkonu funkce člena orgánu společnosti v zastoupení. Jak uvádí ustanovení článku 50 nařízení Rady, je možné posuzovat usnášenischopnost orgánu a vykonávat rozhodování, není-li ve stanovách evropské společnosti stanoveno jinak, s ohledem na členy, jež jsou při výkonu funkce zastoupeni. To je přímý opak povinnosti stanovené ustanovením § 66 odst. 2 ObchZ, tedy povinnosti osobního výkonu funkce.

Monistický model řízení a správy evropské společnosti je podrobněji upraven především v národním právním předpise, jako je tomu v České republice zákonem č. 627/2004 Sb. o Evropské společnosti. Úprava monistického modelu řízení v nařízení o statutu evropské společnosti je úpravou velmi kusou. To umožňuje vysokou flexibilitu právní úpravy. Systém řízení a správy společnosti má dva subsystemy. Výběr subsystemu, který se bude aplikovat na danou společnost, závisí na rozhodnutí správní rady, která o tom informuje své akcionáře a prostřednictvím zápisu do obchodního rejstříku. Jedním ze subsystemů je tak zvaný klasický monistický systém řízení a správy, kde dochází k personálnímu spojení funkce předsedy správní rady a generálního ředitele. V tomto modelu má předseda správní rady postavení statutárního orgánu, vykonává jednatelské oprávnění i oprávnění k obchodnímu vedení, zatímco ostatní členové správní rady vykonávají roli kontrolního orgánu. Druhým možným subsystemem, je systém, kde je v rámci správní rady ustanoven předseda správní rady, vykonávající vedle běžných funkcí člena správní rady především funkce koordinační a reprezentační, a jiné ustanovené osobě, generálnímu řediteli, je svěřena funkce statutárního orgánu vykonávající jednatelské oprávnění a oprávnění k obchodnímu vedení společnosti. Počet členů správní rady ponechává nařízení Rady⁸⁵ na národní úpravě a stanovách společnosti. Česká národní úprava toho využívá a stanoví minimální

⁸³ Srovnej § 194 odst. 2 ObchZ

⁸⁴ Srovnej článek 46 nařízení Rady ES č. 2157/2001 o statutu evropské společnosti

⁸⁵ Srovnej čl. 43 odst. 2 nařízení Rady ES č. 2157/2001 o statutu evropské společnosti

a maximální počet členů správní rady, tedy od tří do osmnácti členů⁸⁶. Výše uvedené statutární orgány však nejsou jedinými statutárními orgány společnosti. Na rozdíl od národní úpravy, spočívá monistický systém řízení a správy společnosti na pluralitě statutárních orgánů. Dalšími statutárními orgány společnosti s obdobným rozsahem jednatelského oprávnění jsou správní rada jako celek, ale také delegovaní generální ředitelé⁸⁷, jsou-li ustaveni. Delegovaní generální ředitelé jsou, stejně jako generální ředitel, jmenováni správní radou. Maximální počet delegovaných generálních ředitelů nesmí překročit pět. K jejich jmenování je však zapotřebí návrh generálním ředitelem. Správní rada dále v dohodě s generálním ředitelem určí pro delegované ředitele funkční období a rozsah působnosti. Jednatelské oprávnění delegovaného ředitele je vůči třetím osobám stejného rozsahu jako oprávnění generálního ředitele.

Druhým modelem je dualistický model řízení a správy evropské společnosti, tedy takový, kde ve společnosti vedle valné hromady vzniká představenstvo a dozorčí rada. Tento model je velmi podobný národnímu systému správy akciové společnosti. Na rozdíl od národní úpravy však v případě evropské společnosti neplatí omezení počtu členů představenstva. Přestože nařízení Rady o statutu evropské společnosti výslovně připouští omezení počtu členů v národním předpise, český zákonodárce tohoto zmocnění nevyužívá. Dalším rozdílem oproti národní úpravě akciové společnost je ustavování členů představenstva. Ti jsou voleni dozorčí radou. Nařízení Rady o statutu evropské společnosti opět umožňuje zákonodárci prostřednictvím národního právního předpisu připustit stanovami společnosti ustanovování členů představenstva valnou hromadou.

---

⁸⁶ Srovnej § 26 odst. 1 zákona č. 627/2004 Sb. o Evropské společnosti

⁸⁷ Srovnej § 36 zákona č. 627/2004 Sb. o Evropské společnosti

Závěr

V rámci své diplomové práce jsem komparoval právní postavení statutárních orgánů obchodních společností. Komparace byla provedena z hlediska postavení jednotlivých statutárních orgánů dle současné právní úpravy. Nad rámec tohoto jsem provedl jisté srovnání i z hlediska časového a geografického.

Na základě svého zkoumání jsem dospěl k závěru, že úprava současnými právními předpisy, i přes novelizace provedené v posledních letech, je neuspokojivá a vyžaduje rekonstrukci nebo množství dalších modifikací a doplnění. V rámci textu i závěru samého navrhuji několik změn takovýchto, dle mého názoru, problematických ustanovení.

Úprava je díky vzájemné provázanosti pomocí odkazů velice nepřehledná, hovořím o odkazech mezi úpravou veřejné obchodní společnosti a komanditní společností, dále mezi společnostmi s ručeným omezeným a akciovou společností, ale také odkazy úpravy evropského hospodářského zájmového sdružení a úpravy evropské společnosti. V některých případech se jedná o úpravu, ve které dokonce existují vzhledem k používání odkazů interpretační neshody. Tyto vady znesnadňují orientaci veřejnosti v obchodním právu. S vědomím nemožnosti plné koncentrace úpravy statutárních orgánů v jediném předpise, již s ohledem na právní normy evropských společností, by dle mého názoru přehlednosti velmi prospělo i částečné scelení a doplnění úpravy.

Dlouhodobě kritizovaným zůstává problém týkající se povahy statutárního orgánu. Za nedostatek právní úpravy lze považovat chybějící výslovné ustanovení určující, zda je možná pluralita statutárních orgánů obchodní společnosti, anebo naopak ustanovení příklánějící se teorii založené na dogmatu, že právnická osoba může mít vždy pouze jediný statutární orgán, bez ohledu na to, zda se jedná o orgán monokratický nebo kolegiální. Já osobně se příkláním k názoru, že každá právnická osoba může mít pouze jediný statutární orgán. Dle mého názoru by bylo ustanovení o povaze statutárního orgánu vhodné začlenit již do občanského zákoníku, například do obecných ustanovení v části první, zejména § 20.

Za velmi nestandardní pokládám úpravu umožňující personální oddělení jednatelského oprávnění a oprávnění k obchodnímu vedení v případě veřejné obchodní společnosti a komanditní společnosti. Na rozdíl od současného znění bych považoval za vhodnější úpravu stanovící, že obchodním vedením jsou pověřeni společníci vykonávající funkci statutárního orgánu.

Dále pokládám za vhodnou změnu znění § 133 odst. 3 ObchZ. Přestože se odborná veřejnost shoduje na výkladu, který dovozuje možnost zastávat funkci v rámci statutárního orgánu společností s ručením omezeným pouze pro fyzické osoby, já osobně jsem názoru odlišného. Současné znění ustanovení pokládám za zavádějící. Pokud bylo a je úmyslem zákonodárce, aby byl tento post obsazován pouze fyzickými osobami, bylo by vhodné současné znění ustanovení nahradit jednoduchým ustanovením nepřipouštějícím dvojí výklad, tedy například „Jednatele jmenuje valná hromada. Jednatel společnosti se může stát pouze fyzická osoba“.

Dle mého názoru by bylo vhodné toto v nově připravovaném obchodním zákoně⁸⁸ zohlednit. Mělo by tedy dojít ke snížení počtu vzájemných odkazů, včlenění úpravy nadnárodních obchodních společností, stanovení povahu statutárního orgánu, sjednocení oprávnění jakož i upřesnění osob oprávněných zastávat funkci statutárního orgánu.

---

⁸⁸ Plán legislativních prací vlády na rok 2008, zdroj: www.vlada.cz

Seznam použité literatury

- Bárta, J.*, Jednatelé a členové představenstev, *Právník*, 1996, č. 7
- Bartošíková, M.*, Ke svolání valné hromady ve společnosti s ručením omezeným. *Právní praxe v podnikání*, 1995, č. 7-8
- Bartošíková, M. – Štenglová, I.*, Společnost s ručením omezeným, C.H.Beck, Praha 2006
- Bourne, N.*, *Bourne on Company Law*, Routledge-Cavendish, Oxon 2008
- Den norske Revisorforening*, Norwegian Company Legislation, Den norske Revisorforening, Oslo 2005
- Dědič, J. – Kříž, R. – Štenglová, I.*, *Akciové společnosti*. 5. vydání. Praha: C. H. Beck, 2003
- Dědič, J. – Štenglová, I. – Čech, P. – Kříž, R.*, *Akciové společnosti*, C.H.Beck, Praha 2007
- Dědič, J. – Čech, P.*, *Evropská akciová společnost*, Polygon, Praha 2006
- Dědič, J. – Čech, P.*, *Evropské právo společností*, Polygon, Praha 2004
- Dědič, J. a kol.*, *Obchodní zákoník: komentář*, Polygon, Praha 2002
- Dědič, J. – Kunešová, I. – Skálová, J.*, *Společnost s ručením omezeným*, Polygon, Praha 1999
- Dvořák, T.*, *Komanditní společnost*, ASPI, Praha 2004
- Dvořák, T.*, Povaha právního vztahu členů orgánu k obchodním společnostem a družstvům. *Právní rozhledy*, 2000, č. 2
- Dvořák, T.*, *Společnost s ručením omezeným*, ASPI, Praha 2005
- Dvořák, T.*, *Veřejná obchodní společnost*, ASPI, Praha 2003
- Eliáš, K.*, *Akciová společnost*, Linde, Praha 2000

- Eliáš, K. - Bartošíková, M. – Pokorná, J. a kol.*, Kurs obchodního práva: právnické osoby jako podnikatelé, Beck, Praha 2005
- Eliáš, K.*, Některé zákonné konstrukce k ochraně majetku akciové společnosti. Sborník XII. Karlovarské právnické dny. Linde, Praha 2002
- Eliáš, K. – Dvořák, T. a kol.*, Obchodní zákoník, Linde, Praha 2006
- Eliáš, K.*, Společnost s ručením omezeným, Prospektum, Praha 1997
- Hurdík, J. - Stavínohová, J. - Fiala, J. - Dobešová, L. - Michna, L. - Selucká, M. - Hrušáková, M. a kol.*, Občanské právo, ASPI, Praha 2007
- Jeřábková, L.*, K jednání právnických osob prostřednictvím statutárních orgánů, Daně a právo v praxi, ASPI, Praha 2003, č. 9
- McAlinn, G. P.*, Japanese Business Law, Kluwer Law International, Alphen aan den Rijn 2007
- Pelikánová, I.*, Komentář k obchodnímu zákoníku. Díl 2, Linde, Praha 1998
- Pelikánová, I.*, Komentář k obchodnímu zákoníku Díl 2, Linde, Praha 1999
- Pelikánová, I.*, Komentář k obchodnímu zákoníku. Díl 5, Linde, Praha 1999
- Pelikánová, I.*, Komentář k obchodnímu zákoníku. Díl 1, ASPI, Praha 2004
- Pelikánová, I.*, Komentář k obchodnímu zákoníku. Díl 2, ASPI, Praha 2004
- Pelikánová, I. a kol.*, Obchodní právo. 1. Díl, Codex Bohemia, Praha 1998
- Pelikánová, I.*, Obchodní právo. 1, ASPI, Praha 2005
- Pelikánová, I.*, Obchodní právo. 2, ASPI, Praha 2006
- Pelikánová, I.*, Obchodní právo. 3, ASPI, Praha 2006
- Pelikánová, I.*, Srovnávací právo obchodní. Veřejná obchodní společnost. Orac, Praha 2002
- Pelikánová, I.*, Úvod do srovnávacího práva obchodního, C. H. Beck, Praha 2000
- Plíva, S.*, Právní jednání podnikatele. Právo a podnikání, 1993, č. 9

- Raban, P.*, Obchodní zákoník: komentář, Eurounion, Praha 2007
- Rada, I.*, Obecné povinnosti členů statutárního orgánu, Právo a podnikání, 2003, č. 2
- Rada, I.*, Statutární orgány obchodních společností, Právo a podnikání, 2001, č. 10
- Štenglová, I. – Plíva, S. – Tomsa, M. a kol.*, Obchodní zákoník. Komentář, C. H. Beck, Praha 2003
- Štenglová, I. – Plíva, S. – Tomsa, M. a kol.*, Obchodní zákoník: komentář, C. H. Beck, Praha 2005
- Štenglová, I. – Plíva, S. – Tomsa, M. a kol.*, Obchodní zákoník: komentář, C. H. Beck, Praha 2006
- TransLegal*, The Swedish Companies Act 2005, Norstedts Juridik AB, Stockholm 2006
- Večerková, E. - Faldyna, F. - Kobliha, I. - Pokorná, J. - Vitek, J. - Tomsa, M. - Rozehnalová, N. - Balabán, P. - Pohl, T.*, Obchodní právo, ASPI, Praha 2005
- Zahradníčková, M.*, Právní jednání podnikatelů, Daňová a hospodářská kartotéka, 1994, č. 20
- Zelenka, J. a kol.*, Insolvenční zákon, Linde, Praha 2007